

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Studies

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta
Ústav humanitních studií v pomáhajících profesích

Bakalářská práce

Speciální pedagog a jeho místo v systému vzdělávání v ČR

Vypracovala: Lenka Mikešová
Vedoucí práce: Mgr. Petra Majerová

České Budějovice 2016

Abstrakt

Speciální pedagog na základních školách v České republice začal působit v porevolučním období. Jeho uplatnění se zde v posledních letech stává stále atraktivnějším, a to hlavně z důvodu změn v legislativě. Ty se týkají především inkluzivního vzdělávání, které předpokládá, že na základních školách bude probíhat komplexní podpora žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Ne všichni zřizovatelé škol mají zájem o uplatnění školního speciálního pedagoga. Mnoho škol se naopak potýká s problémem, že by školního speciálního pedagoga ve svém pedagogickém sboru uvítaly, ale jejich finanční rozpočet nedisponuje prostředky, které by umožnily zřídit pozici speciálního pedagoga.

V bakalářské práci „*Speciální pedagog a jeho místo v systému vzdělávání v ČR*“ byli jako cílová skupina zvoleni ředitelé vybraných základních škol na Prachaticku.

Teoretická část se zabývá speciálním pedagogem z hlediska legislativy a kvalifikačních podmínek potřebných pro výkon tohoto povolání. Tato kapitola také popisuje osobní předpoklady a nezbytné dovednosti pro speciálního pedagoga, dále specializaci speciálního pedagoga. Velmi významná část této kapitoly je věnována osobě speciálního pedagoga na základní škole a jeho kariérnímu systému. Druhá kapitola teoretické části se samostatně věnuje vzdělávacímu systému v České republice se zaměřením na základní vzdělávání. Dále tato část pojednává o alternativním vzdělávání na základních školách, o vzdělávání žáků se SVP a o inkluzivním, interaktivním vzdělávání.

Empirická část bakalářské práce vychází z výzkumu, který byl koncipován jako výzkum kvalitativní. Toto šetření bylo vedeno formou polostrukturovaného rozhovoru s řediteli vybraných základních škol na Prachaticku. Z celkem patnácti oslovených ředitelů následně proběhl rozhovor s devíti z nich. Před samotným rozhovorem byly stanoveny základní otázky, ty byly položeny všem respondentům a poté byly kladeny doplňující otázky. Cílem práce bylo zjistit, jak ředitelé základních škol na Prachaticku vnímají možné uplatnění speciálního pedagoga ve svých zařízeních. Poté byly určeny dvě výzkumné otázky, a to v tomto znění: V jakých souvislostech by ředitelé vybraných škol

uvažovali o zaměstnání speciálního pedagoga ve svých zařízeních? Jaké činnosti by měl speciální pedagog z pohledu ředitelů na ZŠ vykonávat? Po analýze odpovědí respondentů vyšlo najevo, že největší souvislost s přijetím speciálního pedagoga na základní školu mají finanční dispozice konkrétní školy. Všichni dotazovaní se shodli na tom, že ve svých finančních rozpočtech momentálně nedisponují prostředky pro zřízení pracovní pozice školního speciálního pedagoga. Podstatný vliv by měl v souvislosti se zavedením speciálního pedagoga i nárůst žáků se SVP. Dále respondenti ve svých odpovědích zmiňovali, že školní speciální pedagog by mohl představovat vhodné řešení pro administrativní záležitosti spojené s novým systémem inkluzivního vzdělávání, což chápou jako velmi dobrý důvod pro zřízení pozice školního speciálního pedagoga na ZŠ. Cílem druhé výzkumné otázky bylo zjistit, jaké konkrétní činnosti by dle ředitelů měli školní speciální pedagogové vykonávat. Na základě analýzy získaných odpovědí se ukázalo, že dotazovaní ředitelé měli menší vhlad do této problematiky. Výzkumné šetření mezi respondenty tedy přináší závěr, že školní speciální pedagog by měl komunikovat s rodiči žáků se SVP, vytvářet IVP, ŠVP, dále komunikovat se školským poradenským pracovištěm a měl by zastávat i administrativní činnost, kterou přináší inkluzivní vzdělávání.

Tato bakalářská práce by měla přinést komplexní pohled na osobu školního speciálního pedagoga na vybraných základních školách na Prachaticku. Zároveň by mohla věcněji přiblížit problematiku speciálního školství v systému vzdělávání, a to nejen studentům oboru speciální pedagogika, ale také rodičům žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Dále by práce mohla poskytovat informace o školním speciálním pedagogovi ředitelům základních škol.

Klíčová slova: speciální pedagog, základní škola, vzdělávání, žáci se SVP

Abstract

An occupation of a special education teacher at primary schools in the Czech Republic started to appear in the post-revolution period. Use of the special education teacher at primary schools has been recently becoming more and more attractive mainly because of changes in the legislation. Those changes touch mainly inclusive education which assumes that complex support for pupils with special educational needs will be provided at primary schools. Not all providers of schools are interested in incorporating a special education teacher in their schools. Many schools on the other hand have a problem with hiring a special education teacher, who the schools would welcome, because of their financial resources that would allow them to establish this position.

In the bachelor thesis “A special educational teacher and his/her position in the educational system of the Czech republic” were elected headmasters of elementary schools in the region around Prachatice as a target group for the research.

The theoretical part deals with legislative issues and qualifying conditions required for executing this occupation. This chapter also describes personal qualities and necessary skills of a special education teacher, then his/her further specialization. A very important part of this chapter is dedicated to a person of a special education teacher at a primary school and his/her career system.

The second chapter of the theoretical part individually describes the educational system in the Czech Republic with a focus on basic education. Then this part discusses alternative education forms at primary schools, education of pupils with SEN and inclusive, interactive education.

The empirical part of the thesis is based on a research which was designed as the qualitative research. This research survey was conducted as a semi-structured interview with directors at primary schools around Prachatice.

The interview was conducted with 9 of a total of 15 directors asked to participate in the research. Before the interview was conducted, the basic questions were set. Then the question were subsequently asked to all surveyed respondents and then they were asked some additional questions.

The aim of the thesis was to find out how headmasters of elementary schools around Prachatice perceive the possible application of a special education teacher in their schools. Then, two research questions were formed: In what conditions would the headmasters of chosen schools think about hiring a special education teacher in their schools? What activities should the special education teacher perform by an opinion of the headmasters? After analyzing respondent's answers, the financial reasons appeared to be the most important when deciding about hiring, or not, a special educational teacher. All surveyed agreed that in their financial budgets there are currently no resources for implementing a position of the special education teacher. An increasing numbers of pupils with SEN would also have a significant influence on establishing this position. Then the respondents in their answers mentioned that the school education teacher might be an appropriate solution for dealing with administrative issues connected with the new system of inclusive education what they understand to be a good reason for establishing the position of a special education teacher at their schools.

The aim of the second research question was to find what particular activities the teachers should perform. Based on the analysis of the answers received it appeared that the surveyed headmasters had a less insight into this issue. The survey among respondents brings the conclusion that the special education teacher should communicate with parents of pupils with SEN, create an IEP, SEP, then communicate with the school advisory department and he/she should do the administrative connected to the inclusive education.

This bachelor thesis shall bring the comprehensive view of the person of a special education teacher on chosen schools around Prachatice. The work could also bring a closer overview of a character of the special education teacher on chosen elementary schools around Prachatice. It should also bring closer the problematics of the system of special education in the Czech Republic, not even to students of the special education but also to parents of pupils with SEN. Then the thesis shall provide information about the special education teacher for headmasters of elementary schools.

Key words: special education teacher, elementary school, education, pupils with SEN (special educational needs).

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to – v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 4.5. 2016

.....

Lenka Mikešová

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí své bakalářské práce Mgr. Petře Majerové za odborné vedení, trpělivost, čas a pomoc při zpracovávání práce. Mé poděkování patří i všem ředitelům základních škol, kteří mi věnovali svůj čas a ochotu při poskytování rozhovorů. Dále bych na tomto místě chtěla poděkovat za podporu své rodině.

Obsah

Úvod.....	10
1 Speciální pedagog.....	11
1.1 Speciální pedagog a jeho specializace	13
1.2 Speciální pedagog na základních školách	15
1.3 Kariérové členění speciálního pedagoga.....	19
2 Systém vzdělávání v České republice	22
2.1 Školský systém.....	23
2.2 Alternativní vzdělávání na ZŠ.....	25
2.3 Vzdělávání žáků se speciálními potřebami	27
2.4 Integrativní a inkluzivní vzdělávání.....	29
3 Cíl práce a výzkumné otázky	33
4 Metodika.....	34
4.1 Stanovení otázek pro rozhovor.....	35
5 Výzkumné šetření	36
5.1 Průběh výzkumu.....	36
5.2 Charakteristika výzkumného vzorku.....	37
6 Zpracování výsledků a analýza dat.....	40
6.1 Zpracování dat.....	40
7 Diskuze	59
Závěr	63
Literatura.....	65
Seznam tabulek	71
Přílohy.....	72

Seznam použitých zkratk

SVP	Speciální vzdělávací potřeby
IVP	Individuální vzdělávací plán
ZŠ	Základní škola
OSN	Organizace spojených národů
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
UNESCO	Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu
DD	Dětský domov
ŠVP	Školní vzdělávací program

Úvod

O uplatnění speciálního pedagoga jsem se začala zajímat ve chvíli, kdy jsem přemýšlela o svém dalším vzdělávání po vysoké škole, kde právě studuji obor speciální pedagogiku – vychovatelství. Proto jsem si také při volbě bakalářské práce vybrala téma uplatnění speciálního pedagoga v systému vzdělávání v ČR. Při volbě výzkumného cíle této práce jsem se zaměřovala na oblasti, které by mě jako budoucí speciální pedagožku zajímaly a byly by pro mě atraktivní.

Cílem předkládané bakalářské práce je zjistit, jak vnímají ředitelé základních škol na Prachaticku možné uplatnění speciálního pedagoga v jejich zařízení. K tomuto cíli se vztahují dvě výzkumné otázky v tomto znění: V jakých souvislostech by ředitelé vybraných škol uvažovali o zaměstnání speciálního pedagoga v jejich zařízení? Jaké činnosti by měl z pohledu ředitelů speciální pedagog na ZŠ vykonávat?

V teoretické části bude první kapitola věnována speciálnímu pedagogovi a jeho specializacím v oboru, převážná část této kapitoly se zaměří na pozici speciálního pedagoga na základní škole a na jeho kariérní začlenění. Druhá kapitola pojedná o vzdělávacím systému v ČR a o vzdělávání žáků se SVP. V závěru teoretické části představím inkluzivní a integrativní vzdělávání a jednotlivé zaměstnance školy, kteří se žákem se SVP při tomto typu vzdělávání spolupracují.

V praktické části bude proveden polostrukturovaný rozhovor s devíti vybranými řediteli základních škol na Prachaticku. Rozhovory budou sestaveny za účelem zjištění souvislostí, za nichž by ředitelé školní speciálního pedagoga v tomto zařízení zaměstnali a jaké činnosti by zde měl speciální pedagog dle ředitele školy vykonávat. Následně budou odpovědi všech respondentů porovnány, na základě takto získaných poznatků se zodpoví výzkumné otázky. Zanalyzované výsledky výzkumu budou poté srovnány s poznatky zjištěnými v teoretické části práce.

Práce by mohla poskytnout informace o možnostech uplatnění speciálního pedagoga na základní škole. Dále může věcněji přiblížit problematiku speciálního školství v systému vzdělávání, a to nejen studentům oboru speciální pedagogiky, ale také rodičům žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

1 Speciální pedagog

Speciální pedagogiku jako vědní disciplínu a současně osobu speciálního pedagoga definují velmi podobně Renotírová (2006) a Pipeková et al. (2010), a to tak, že speciální pedagogika je disciplína, která se věnuje zákonitostem speciální výchovy a vzdělání osob se znevýhodněním takovým způsobem, aby je připravila na společenské a pracovní uplatnění v životě. Valenta et al. (2014, s. 8) již definuje speciální pedagogiku jako „*interdisciplinární obor zabývající se péčí o jedince z minoritních skupin obyvatelstva se zřetelem na edukaci, reedukaci a kompenzaci, diagnostiku, terapeuticko – formativní intervenci, rehabilitaci, inkluzi (integraci) a socializaci či resocializaci, prevenci a prognostiku osob se zdravotním postižením a zdravotním či sociálním znevýhodněním*“.

Dle Průchy (2001) označuje pojem speciální pedagog kvalifikovanou osobu, která má vzdělání a kvalifikaci pro práci s jedinci, jež potřebují speciální péči ve školách a zařízeních poskytujících speciální vzdělávání. Legislativní předpisy speciálního pedagoga definují dle zákona č. 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících, v platném znění. Za pedagogického pracovníka je považován ten, kdo vykonává přímou výchovnou činnost, speciálně - pedagogickou činnost nebo pedagogicko-psychologickou činnost. Přímým působením na vzdělávaného zároveň uskutečňuje přímou pedagogickou činnost.

Zákon o pedagogických pracovnících č. 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících §3, v platném znění přesně definuje, jaké podmínky musí pedagogický pracovník splňovat pro výkon této pedagogické činnosti:

- plná způsobilost k právním úkonům,
- odborná kvalifikace pro přímou pedagogickou činnost, kterou vykonává,
- bezúhonnost,
- zdravotní způsobilost,
- prokázaná znalost českého jazyka.

Zásadní otázku kvalifikace speciálních pedagogů představuje pregraduální vzdělání. Dle Kucharské et al. (2013) se často setkáváme s názorem, že speciálním pedagogem se může stát jen absolvent neučitelského studia speciální pedagogiky.

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících, v platném znění dle § 18 výše uvedeného zákona definuje speciálního pedagoga jako osobu, která dosáhla požadovaného vzdělání studiem akreditovaného magisterského studia, studijním programem pedagogických věd. Studium pedagogických věd musí být zaměřeno na speciální pedagogiku, pedagogiku předškolního věku nebo na přípravu učitelů základních škol, na přípravu učitelů všeobecně – vzdělávacích předmětů středních škol. Dále také na přípravu vychovatelů a doplňující studium k rozšíření odborné kvalifikace uskutečněné vysokou školou nebo studiem oboru pedagogika a doplňující studium k rozšíření odborné kvalifikace uskutečňované vysokou školou. Kucharská et al. (2013) uvádí, že speciální pedagog, který začíná na škole, by si měl být vědom toho, že má ve svém vzdělání možná omezení, vyplývající z jeho pregraduálního vzdělání. Speciální pedagog by se měl specializovat v dalším vzdělávání na poradenské postupy, a to zejména na prevenci a diagnostickou

i intervenční činnost, v neposlední řadě také na terapeutickou činnost.

Dle Jánského (2004) jsou na speciálního pedagoga, který pracuje ve speciálním zařízení, kladeny vyšší nároky než na pedagoga v běžném základním vzdělávání. Hlavní požadavek představuje schopnost získání dostatku autority u dětí, která vede ke vzbuzení respektu ze strany dětí. Požaduje se míra frustrační tolerance a v neposlední řadě také odolnost vůči zátěži. Speciální pedagog by měl mít schopnost rychlého a flexibilního rozhodování. Velmi důležitá je u speciálního pedagoga i komunikativnost a empatie. Průcha (2002) uvádí, že profese učitele je vázána na charakterové vlastnosti osobnosti. Už u antických učenců se stanovovaly požadavky na osobnostní rysy potřebné k výkonu učitelského povolání. Výběr správného typu osobnosti zapříčiňuje charakteristická náplň práce, formy a postupy učitelské profese. Jako velmi nápadité můžeme pozorovat také to, jaká pozornost bývala věnována správným povahovým rysům pedagoga již na počátku 19. století. Mezi tyto znaky se zařazovala motivace k povolání, talent v tomto oboru, kognitivní vybavenost - zdravý rozum, dobrá paměť, přirozený vtip, důvtip a rozhodnost. Tyto uvedené osobní vlastnosti se do 19. století týkaly pouze mužů, jelikož ženy tuto profesi mohly vykonávat až na konci 19. století. Průcha (2002) se domnívá, že velký zájem o výzkum osobnostní charakteristiky u učitelů je zapříčiněn tím, zda tyto rysy

působí na kvalitu, účinnost a efektivitu vzdělávacího procesu. Kucharská et al. (2013) již uvádí, že typ osobnosti je jedním z mnoha faktorů, které ovlivňují práci speciálního pedagoga a kvalitu předávaných informací a zkušeností. Škola představuje různorodou a živou instituci, kde se za nejdůležitější považuje spolupráce a stanovení společných cílů, hodnot, a k tomu je zapotřebí týmové spolupráce a empatie. Důležitou osobní hodnotu u speciálního pedagoga představuje sebepojetí a přiměřená sebereflexe. Speciální pedagog by měl umět realisticky hodnotit svůj výkon – tedy měl by si být schopen uvědomit, v čem udělal chybu a jaká reakce naopak byla správná a vhodná. Tato profese vyžaduje u pedagoga velkou dávku tvořivosti a schopnost stále nových nápadů a postojů. Velký význam u speciálního pedagoga má také komunikační schopnost, díky níž dokáže přizpůsobit informace předávané rodičům, žákům a kolegům tak, aby pro všechny byly srozumitelné a jednoznačné. Také pokoru vnímáme u speciálního pedagoga jako důležitou součást jeho osobnosti. Chápeme ji jako přiznání pohledů či hodnot, se kterými pracuje, nemusí se s jinými názory ztotožnit ani je bez připomínek přijmout, ale je důležité akceptovat názory druhého a vyjádřit se, zda se ztotožní s tímto názorem, či má názor jiný (Kucharská et al. 2013).

1.1 Speciální pedagog a jeho specializace

Valenta et al. (2014) popisuje předmět speciální pedagogiky jako zákonitý proces výchovy a socializace dětí, žáků a dospělých se speciálními vzdělávacími potřebami. Ve středu zájmu speciální pedagogiky stojí speciálně-pedagogická péče o osoby se zdravotním postižením, zdravotním či sociálním znevýhodněním. K rozčlenění speciální pedagogiky se využívají tzv. pedie, díky těmto oborům se i osoba speciálního pedagoga rozlišuje na odborníky kvalifikované v příslušných oborech.

Logopedie – logoped

Logopedie je speciální pedagogika zaměřená na jedince s narušenou komunikační schopností (Renotiérová, 2006). Valenta et al. (2014) uvádí logopedii jako obor, který se zabývá nápravou řeči, a to nejen u dětí - zájem o logopedickou péči je věnován jedincům všech věkových kategorií. Logoped se v České republice připravuje na výkon své profese na katedrách speciální pedagogiky jednotlivých pedagogických fakult. Pro srovnání, ve Francii toto studium probíhá na lékařských fakultách. Za logopeda se považuje taková osoba, jež absolvovala akreditované magisterské studium v programu speciální pedagogika a která při ukončení studia úspěšně složila státní závěrečnou zkoušku z logopedie a surdopedie. Logopedem se stává odborník, který disponuje odbornými vlastnostmi, schopnostmi a dovednostmi na profesionální úrovni, nejdůležitější je u něj velmi dobré fonemické rozlišování a komunikační schopnost. Mezi základní činnosti logopeda se řadí logopedická prevence, zde se jedná o osvětovou činnost, provádí se v mateřských školách, základních školách, základních školách speciálních, dětských domovech a v neposlední řadě také v zařízení pro osoby se zdravotním postižením. Mezi jeho další aktivity patří diagnostika narušené komunikační schopnosti, logopedická terapie, při níž logoped poskytuje logopedickou péči samostatně nebo v týmu. Rovněž poskytuje poradenskou činnost v rámci pedagogických center a pedagogicko – psychologických poraden.

Surdopedie – surdoped

Renotiérová (2006), Ludvíková, Kozáková et al. (2012) se shodují, že surdopedie jako jeden z oborů speciální pedagogiky je zaměřen na jedince se sluchovým postižením. Mertin, Krejčová et al (2013) uvádějí, že za surdopeda lze považovat jedince, který se věnuje výchově a vzdělávání jedinců s postižením sluchu.

Oftalmopedie (tyflopédie) – tyflopéd

Pipeková et al. (2010) uvádí, že se jedná o obor zaměřující se o edukaci a rozvoj osob se zrakovým postižením. Mertin, Krejčová et al. (2013) vnímají tyflopeda jako odborníka na poruchy zraku.

Etopedie – etoped

Za etopedii je považována ta část speciální pedagogiky, která se zabývá v největší možné míře výchovou a vzděláním dětí a mládeže s poruchami chování (Bendl et al. 2015). Valenta et al. (2014) definuje etopedii jako speciálně-pedagogickou disciplínu věnující se osobám s psychosociálním ohrožením a narušením. Mertin, Krejčová et al. (2013) uvádějí, že etoped je kvalifikovaná osoba se zaměřením na poruchy chování.

Somatopedie – somatoped

Tento obor se soustřeďuje na osoby s postižením tělesným, zabývá se edukací a celkovou péčí o jedince s tímto postižením (Zikl, 2011). Mertin, Krejčová et al. (2013) definují rovněž somatopeda jako odborníka na tělesné postižení. Ludíková, Kozáková (2012) se domnívají, že činnost somatopedů významně přesahuje rámec výchovy a vzdělávání jedinců s tělesným postižením - zahrnuje také terapie, prevenci, poradenství a začlenění jedinců s omezenou hybností do společnosti.

Psychopedie – psychoped

Psychopedie je pojímána jako vědní disciplína, jež se specializuje na rozvoj, výchovu, vzdělávání a socializaci osob s mentálním postižením. Základní činnost psychopedie představuje poznání individuálního rozvoje jedince s mentálním postižením, Černá et al. (2015). Mertin, Krejčová et al. (2014) charakterizují psychopeda jako kvalifikovanou osobu se zaměřením na postižení mentální.

1.2 Speciální pedagog na základních školách

Kucharská et al. (2013, s. 30) vnímá školního speciálního pedagoga „*jako odborníka zajišťujícího činnost školních poradenských pracovišť*“.

Uplatnění speciálních pedagogů v našem základním vzdělávání má svou historii. Před rokem 1989 pracovali na ZŠ speciální pedagogové - učitelé, kteří vyučovali ve

specializovaných třídách, vyrovnávacích třídách a ve školách speciálních. V porevolučním období došlo ke zvýšení počtu zaměstnaných speciálních pedagogů, ti pracovali již jako školní speciální pedagogové - zpočátku bez legislativní podpory. Hlavní uplatnění odborných speciálních pedagogů představovalo vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, dále SVP. Nejčastěji jimi byli zaměstnanci škol speciálních či škol běžného typu. Dle Kucharské et al. (2013) ředitelé škol postupně dospěli k názoru, že uplatnění školního speciálního pedagoga je pro ně výhodou a usnadní jim práci se žáky, kteří mají SVP. Velmi důležitá je podpora žáků se SVP a také vedení učitelů, kteří ve své třídě takového žáka mají. První ukotvení školního speciálního pedagoga v legislativě přinesla vyhláška č. 72/2005 Sb. O poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, v platném znění.

Náplň práce školního speciálního pedagoga na základní škole

Výše zmíněná vyhláška 72/2005 Sb. O poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, v platném znění § 4 specifikuje standardní činnosti školního speciálního pedagoga. Hlavní úlohou školního speciálního pedagoga by měla být **depistáž** neboli vyhledávání žáků se SVP a jejich správné zařazení do příslušného vzdělávacího zařízení. Po tomto zařazení žáků by měl školní speciální pedagog zajišťovat **diagnostiku a péči** o žáky se SVP. Mezi hlavní složky diagnostiky se řadí získání údajů o žákovi a jeho rodině, z těchto dat se sestaví analýza a vyhodnotí se výsledky. Školní speciální pedagog by měl sestavit **individuální vzdělávací plán**, dále jen IVP a navrhnout také mimoškolní aktivity žáka tak, aby došlo k potlačení jeho nežádoucích problémů. Nezbytnou součástí pedagogovy práce by mělo být uskutečnění intervence - a to tak, že spolupracuje **krátkodobě či dlouhodobě se žákem se SVP**. Důležitou součástí práce školního speciálního pedagoga je rovněž zprostředkování speciálně-vzdělávací činnosti, reedukační a kompenzační činnosti se skupinou žáků. Dále by se měl podílet na vytváření IVP ve spolupráci s třídním učitelem, s vedením školy a se zákonným zástupcem žáka. Měl by průběžně hodnotit realizované činnosti, dle výsledků popřípadě i navrhnout jejich úpravu. Dochází k úpravě školního prostředí tak, aby se stalo co nejvhodnějším prostředím pro žáka se SVP. Školní speciální pedagog zajišťuje také pomůcky

a didaktické materiály pro žáky se SVP. Rovněž zabezpečuje kontakt s rodiči žáka se SVP. Dochází dále ke speciálně- pedagogické poradenské intervenci a možnosti pro žáky, zákonné zástupce a pedagogické pracovníky školy. Účast školního speciálního pedagoga při výběru **budoucího vzdělávání** a dalšího kariérního uplatnění žáka je velmi důležitá. Nezbytnou součástí jeho práce je také pravidelná komunikace s dalšími poradenskými zařízeními. Školní speciální pedagog rovněž provádí metodickou a koordinační činnost, ve které by mělo docházet k přípravě a úpravě podmínek pro integraci žáka se zdravotním postižením ve školním prostředí. Dále by měl organizovat speciálně-pedagogické služby na škole a dohlížet na ně. Nadále zajišťuje spolupráci se školskými poradenskými zařízeními a dalšími odborníky a institucemi ve prospěch žáka se SVP. Účast speciálního pedagoga na vytvoření školního vzdělávacího programu a IVP je hlavním cílem péče o žáky se SVP. Nezbytnou náplní práce školního speciálního pedagoga by měla být spolupráce a metodické vedení asistentů pedagoga v daném zařízení.

Školní speciální pedagog zastává ve škole jinou roli než speciální pedagog ve školském poradenském zařízení. Většina školních speciálních pedagogů jsou na základní škole z hlediska odbornosti osamoceni, a proto je velmi důležité, aby se rychle a důkladně zorientovali v síti vztahů v dané škole. Je potřeba, aby školní speciální pedagog každému jedinci v rámci školního prostředí zřetelně vymezil svou roli a podstatu působení na ZŠ. Kucharská et al.(2013) uvádí, že na mnoha školách se speciální pedagog aktivně a profesionálně zapojuje do **poradenských služeb**. Zařazení školního speciálního pedagoga do systému vyučujících a zaměstnanců na ZŠ je velmi diskutovaným tématem. Spolu s touto problematikou přicházejí různé návrhy opatření, proč by měl školní speciální pedagog tvořit součást školního týmu. Mezi tyto aspekty se například řadí požadavek na dostatečné odborné vzdělání učitelů pro inkluzivní edukaci nebo nízká úroveň čtenářské gramotnosti. Škola by si měla stanovit, proč potřebuje školního speciálního pedagoga. Důležité je, aby měla alespoň částečnou představu, jak jeho činnost ve škole uplatní. Sporadicky se můžeme setkat s názorem, že školy odmítají práci školního speciálního pedagoga. Škola se domnívá, že školního speciálního pedagoga nepotřebuje, pokud velmi dobře spolupracuje se školským poradenským zařízením.

Naopak práce školního **speciálního pedagoga** se s prací **školního poradenského zařízení** navzájem velmi vhodně **doplňují** a neexistuje mezi nimi rivalita a konkurence. Školy výběrového typu, které již žáky prvního ročníku základní školy posuzují dle různých kritérií a požadavků, se o tento argument opírají - a to tak, že školní speciální pedagogové pracují zejména se žáky se SVP. Z důvodu výběrového řízení vedení školy nepředpokládá, že by v nich tito žáci mohli uspět. Vedení těchto škol si často neuvědomuje, že školní speciální pedagog se dokáže přizpůsobit nejen žákům se SVP, ale i žákům mimořádně nadaným. Různorodost názorů zaměstnanců školy na uplatnění školního speciálního pedagoga v zařízení může vést k jeho zpochybnění. Často dochází k tomu, že učitelé nemají jasné představy o práci školního speciálního pedagoga, domnívají se, že budou muset na popud školního speciálního pedagoga hodnotit svoji práci a zdůvodňovat, proč tyto činnosti vykonávají (Kucharská et al, 2013).

Působením školního speciálního pedagoga získávají výhodu jak jednotliví účastníci vzdělávání, tak i celý systém školy. V každé škole je školní speciální pedagog začleňován do aktivit a situací v různé míře. Jeho odborné vzdělání ve speciální pedagogice a jí příbuzným oborům mu umožňuje vstup do tvorby osnov školy. Tyto osnovy budou poté sloužit nejen žákům se SVP, ale také potřebám všech žáků. Častou náplní práce školního speciálního pedagoga je vytvářet postupy při zápisu tak, aby došlo k depistáži žáků s problémy ve vzdělávání. Při vzdělávání žáků se SVP se mnohokrát vyskytují různé problémy a překážky, které je potřeba řešit, a proto v tomto případě slouží osoba školního speciálního pedagoga jako konzultant. Právě on je kvalifikován k tomu, aby navrhl způsob vzdělávání žáků se SVP na konkrétní škole. Tento navržený systém bude vyžadovat splnění podmínek, jež školní speciální pedagog může řešit s vedením školy způsobem vhodným k získání možných finančních příspěvků. Nezbytnou a významnou součástí náplně jeho práce představuje též sledování **legislativních změn** ve vztahu k žákům se SVP a navrhování spolupráce s různými středisky na podporu žáků se SVP.

Pro každou základní školu je velmi významný a charakteristický školní pedagogický sbor. Školní speciální pedagog jako odborník má náročnou roli, která spočívá v začlenění se do školního pedagogického sboru a získání určitého pedagogického postavení ve sboru. Pedagogický sbor se setkává pravidelně na pedagogických radách, kde školní

speciální pedagog působí jako odborník v poradenské roli. Sděluje konkrétní problémy žáků za dodržování poradenských a etických principů. Pro pedagogický sbor sehrává významnou roli při podávání informací o dalších problémech souvisejících se SVP (Kucharská et al, 2013).

Kucharská et al. (2013) uvádí, že ředitelé mnoha škol by osobu školního speciálního pedagoga velmi uvítali, bohužel jejich finanční dispozice v rozpočtu školy nejsou k vytvoření pozice školního speciálního pedagoga připravené. Jedním z řešení, jak lze tohoto pedagoga na základní škole zaměstnat, se může stát zapojení školy do projektu, který podpoří vzdělávání žáků se SVP. Tím škole umožní zřídit pracovní místo školního speciálního pedagoga tímto způsobem financované po dobu fungování daného projektu. Druhou možností a zároveň i doporučením pro ředitele škol, jak získat školního speciálního pedagoga na svou základní školu, je přijmout učitele kvalifikovaného v oboru speciální pedagogiky na částečný úvazek a zároveň mu ještě nabídnout určitý počet výukových hodin.

1.3 Kariérové členění speciálního pedagoga

Vyhláška č. 315/2004 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků umožňuje rozřazení kariérního stupně speciálního pedagoga do 5 kategorií:

- 1. kariérový stupeň** (11. platová třída) – v tomto případě se jedná o kontaktní činnost, která je zaměřena jak na skupinu a jedince se zdravotním postižením, tak i na jedince, u kterých stoupá riziko školní neúspěšnosti, osobních a sociálních problémů. Dále jde o uskutečňování speciálně-pedagogického poradenství, nápravných, reedukačních a kompenzačních postupů, o prevenci poruch chování, negativních jevů v sociálním vývoji a také v oblasti vzdělání. Rovněž vede programy prevence sociálně - patologických jevů. Speciální pedagog připravuje a odborně vede speciálně - pedagogické výcvikové, preventivní, vzdělávací a další programy osobnostního rozvoje. Stejně tak uskutečňuje vyšetření dětí a mládeže

se zdravotním postižením, jedná se o vyšetření specializované, jako např. etopedické, logopedické, somatopedické, psychopedické a tyfopedické. Uskutečňuje také psychoterapeutickou činnost zaměřenou na odstraňování nebo zmírňování poruch učení a chování. Zpracovává programy integrace a inkluze dětí a mládeže se speciálními vzdělávacími potřebami.

- 2. kariérový stupeň** (12. platová třída) – zahrnuje vykonávání komplexních speciálně-pedagogických diagnostik, náročné nápravné a reedukační kompenzační činnosti s dětmi, žáky, studenty nebo také s klienty se zdravotním postižením a náročné speciálně-pedagogické poradenství pro řešení problémů v rozvoji a vzdělávání dětí, žáků, studentů se zdravotním postižením ve škole a v rodině. Vede metodickou a koordinační činnost v oblasti speciálně-pedagogických preventivních a poradenských služeb ve školství. Samostatně aplikuje logopedické, etopedické, somatopedické, psychopedické, tyfopedické a další diagnostické postupy a metodiky stimulace, edukace, reedukace, kompenzace a aplikace vzdělávacích činností s dětmi, žáky, studenty a klienty se speciálními vzdělávacími potřebami. Dále poskytuje specializovanou péči osobám se zdravotním postižením a znevýhodněním speciálně pedagogickými metodami nebo rehabilitačními metodami ve spolupráci a v návaznosti na jiné odvětví. Pro tuto kategorii existuje podmínka, aby jedinec dosáhl jednoho roku praxe.
- 3. kariérový stupeň** (12. platová třída) – tato činnost je srovnatelná s pracovní náplní pedagoga uvedenou ve druhém kariérním stupni. Zde je zapotřebí dosáhnout kvalifikace specializované činnosti nebo specializace v základním oboru. Narozdíl od druhé kategorie zde speciální pedagog potřebuje nejméně dva roky praxe.
- 4. kariérový stupeň** (13. platová třída) – dochází k tvorbě zásadních koncepcí systému speciálně-pedagogických preventivních a poradenských služeb ve

školství a k sestavování prognóz včetně případového poskytování nejnáročnějších speciálně pedagogických služeb, speciální pedagog rovněž uplatňuje nové speciálně-pedagogické metody. Zde jsou u něj požadovány tři roky praxe.

- 5. kariérový stupeň** (13. platová třída) – náplň práce takového speciální pedagoga se shoduje se 4. kariérovým stupněm. Oproti tomuto stupni je zde požadováno 5 let praxe.

2 Systém vzdělávání v České republice

Právo na vzdělávání nám zaručuje Listina základních práv a svobod. Tento dokument určuje, že každý jedinec má právo na vzdělávání se v rámci svých schopností. Každý občan má právo na bezplatné vzdělávání na základních a středních školách, na vysoké škole dle možnosti a schopnosti společnosti (Listina základních práv a svobod, 1998, čl. 33). Vzdělávání v České republice legislativně upravuje zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném vzdělávání, v platném znění. V rámci vzdělávání jsou platné dvě vyhlášky - vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních, v platném znění. Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami upravuje vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných v platném znění.

Průcha (2006) uvádí, že vzdělávání označuje proces, jímž se rozumí záměrné a organizované osvojování si poznatků, postojů a dovedností. Tento proces je typický pro školní vyučování. Vzdělávání je úzce spjato s výchovou. Učitel podobou svého působení na žáka jej zároveň vzdělává i vychovává. Tuto propojenost také vyjadřuje pojem „výchovně – vzdělávací proces“.

Školství v České republice má dlouhou tradici. K největším změnám v českém školství došlo po roce 1989, a to ve všech oblastech vzdělávání. Školy získaly právní subjektivitu, a tím i částečnou samostatnost v personálním obsazení, finančních a vzdělávacích otázkách - tato samostatnost je samozřejmě vázána na centrální předpisy. V této době také začaly vznikat nové druhy škol, které reagovaly na aktuální situaci na trhu práce a na zahraniční trendy. Došlo ke změně vzdělávacích programů v základním vzdělávání. Do základních vzdělávacích programů řadíme obecnou, národní a občasnou školu. Mezi tyto programy se začínal začleňovat waldorfský, daltonský a montessoriovský systém vzdělávání. Postupně vznikaly školy, které zřizovala osoba soukromá nebo církev. K výrazným změnám nedošlo ve školství ani po schválení nového školského zákona, jež vstoupil v platnost 1. 1. 2005 (Vališová, Kasíková, 2011).

2.1 Školský systém

ISCED - International Standard Classification of Education (Mezinárodní norma pro klasifikaci vzdělávání) spadá mezi klasifikace, které zřizuje OSN. ISCED slouží pro zařazení vzdělávacích programů a odpovídajících kvalifikací do vzdělávacích úrovní a oborů. Tato klasifikace je oficiálně přijata Generální konferencí členských států UNESCO. Aktuální verzí je ISCED 1997, resp. ISCED 2011 pro Českou republiku. Kvalifikace se člení do sedmi skupin ¹(ČSÚ online, 2015):

Mateřská škola

Tento typ školy navštěvují děti ve věku od tří do šesti let věku. K předškolnímu vzdělávání jsou přednostně přijímány děti, které nastupují v následujícím roce do základní školy (Vališová, Kasíková, 2011). Mateřská škola vytváří přirozený prostor pro rozvoj dovedností dítěte - to zapříčiňuje mimo jiné to, že dítě není opakovaně hodnoceno a výkon každého dítěte je individuální (Kot'átková, 2005).

Základní školy

Pojem základní škola označuje instituci, v níž probíhá základní vzdělávání. Dítě do základní školy dochází po dobu 9 let, při kterých plní povinnou školní docházku. Základní vzdělávání probíhá na dvou stupních, a to na prvním stupni (1. – 5. třída), a na druhém stupni (6. – 9. třída). Mezi základní školy se řadí také základní školy umělecké (Vališová, Kasíková, 2011). Škola pracuje dle „vzdělávacího programu“, který stanovuje cíle, strukturu výuky, metody práce a vyučování na konkrétní škole. Vzdělávací plán schvaluje MŠMT. Po schválení jeho schválení se stává program pro školu závazný a musí se jím řídit. Uvádí se zde kmenové učivo, které je rozděleno do sedmi oblastí - jazykové, matematické, přírodovědné, společenskovední, esteticko-výchovné, učivo týkající se

¹ISCED 0 – preprimární vzdělávání, ISCED 1 – primární vzdělávání (první stupeň na základních školách), ISCED 2 – nižší sekundární vzdělávání (druhý stupeň na základních školách) ISCED 3 – vyšší sekundární vzdělávání (střední školy), ISCED 4 – postsekundární vzdělávání, ISCED 5 – první stupeň terciárního vzdělávání (vysokoškolské vzdělávání), ISCED 6 – druhý stupeň terciárního vzdělávání (vědecké doktorské studium).

zdravého životního stylu, právních činností a technologií. Ze základů pak vycházejí konkrétní vzdělávací programy, poté si školy vyberou daný program, který bude v jejich škole realizován.

Čábalová (2011) uvádí, že na vzdělávání 21. století jsou kladeny vysoké nároky, a to nejen na jedince, ale i na celou populaci. A proto vznikají různé alternativy a nové trendy ve vzdělávání. Mezi takové trendy se řadí frontální výuka. Maňák a Švec (2003) uvádějí, že frontální výuka označuje společnou práci žáků s autoritativním postavením učitele, který řídí, koordinuje a provádí kontrolu veškerých aktivit žáků. Aktivita se převážně zaměřuje na kognitivní dovednosti a postupy. Základem frontální výuky je jednosměrná komunikace ve směru pedagog - žák. Hájková, Strnadová (2010), považují za největší nevýhodu této metody pasivitu a nezapojování se žáků do komunikace a do výkladu. I přes své nedostatky bývá tato metoda v českých školách nejvíce využívána. Možnou inovaci představuje kooperativní vyučování. Kooperativní výuka je ucelená výuková metoda, která má základ v kooperaci žáků mezi sebou při řešení rozličných problémů a úkolů různé náročnosti. Tato metoda je postavená i na spolupráci třídy s učitelem (Maňák a Švec, 2003). Vzdělávání probíhá v malé různorodé skupině. Tato skupina obsahuje 2 až 6 žáků. Kooperativní výuka klade velký důraz na připravenost učitele, což se poté odráží na připravenosti, realizaci a prezentaci daných dat žákům ve skupině (Hájková, Strnadová, 2010).

Střední školy

Mezi střední školy se řadí gymnázia, kde probíhá výuka specifická pro přípravu na studia na vysoké škole. Střední odborné školy diferencují učivo tak, aby žáky připravily na výkon odborných činností. Toto studium je zakončené maturitní zkouškou. Střední odborné učiliště připravuje žáky na výkon dělnických profesí a je většinou zakončeno závěrečnou zkouškou. V takovém typu škol lze vykonávat přípravu na složitější dělnické práce, v tomto případě je studium ukončeno maturitní zkouškou (Vališová, Kasíková, 2011)

Konzervatoř

Tato instituce připravuje jedince na výkon náročné umělecké činnosti v oblastech hudby, tance, zpěvu a v dramatickém umění (Vališová, Kasíková, 2011).

Vyšší odborné školy

Tento typ vzdělávání je podmíněn úspěšně složenou maturitní zkouškou. Vzdělávání probíhá po dobu dvou či tří let. Informace, které přináší vyšší odborné vzdělávání, prohlubují vědomosti získané na středních školách. Studium je ukončeno absolutoriem (Vališová, Kasíková, 2011).

2.2 Alternativní vzdělávání na ZŠ

Průcha (2012) říká, že alternativní vzdělávání probíhá ve škole jakéhokoliv typu bez ohledu na zřizovatele. Tato škola se od standardních škol odlišuje pedagogickou a didaktickou specifičností.

Waldorfská škola

Zakladatelem Waldorfské školy byl rakouský filozof a pedagog Rudolf Steiner (1861-1925). Tento muž vytvořil filozoficko – pedagogickou soustavu o výchově člověka. K jejímu praktickému využití došlo poprvé v alternativní škole v Německu v obci Waldorfu v roce 1919 (Průcha, 2012). Waldorfská škola představuje soukromé zařízení, rodiče tudíž platí za žáka školné. Česká republika uznává Waldorfskou školu jako experimentální. Tato škola je dvanáctiletá - první stupeň zahrnuje 1. až 8. ročník, druhý stupeň 9. až 12. ročník. Při waldorfských školách často existují waldorfské školky. Výchova a vzdělávání je založena na podněcování a správném rozvoji aktivit a zájmů dítěte. Docílení tohoto žádoucího rozvoje je dosaženo přizpůsobením výuky a vzdělávacích procesů. Vzdělávání je rozděleno do bloků (tzv. epoch), v nichž žáci po určitou dobu docházky studují stejný vyučovací předmět. Velký důraz se klade také na esteticko-výchovné předměty a pracovní předměty, ani na výuku cizích jazyků tento směr nezapomíná. Žáci nejsou hodnoceni známkami, jejich práce se hodnotí slovně pomocí

charakteristických vlastností a zároveň se navrhuje další rozvoj žáka. Výuka je plánována spolu s žáky a učitel není omezen osnovami tradičního typu, při plánování výuky může učitel využít i spolupráci s rodiči. Mezi žáky se uplatňuje harmonická a sociální spolupráce. Významnou roli ve výuce na Waldorfské škole má přístup k náboženství a duchovnu. Žáci jsou vedeni ke křesťanské morálce. Za vedení školy není zodpovědný pouze ředitel, nýbrž celý pedagogický sbor společně s rodiči a přáteli hnutí waldorfské školy v místě působení. Financování provozu školy realizují z velké části rodiče žáků formou školného, částečně také příspěvky státu a další zdroje. Waldorfská škola se považuje za nejvíce využívaný typ alternativní školy. V současné době je Waldorfská škola zastoupena v každé západoevropské zemi. V České republice se počet waldorfských škol zvyšuje - a to díky vysoké poptávce rodičů o toto vzdělávání pro své děti (Průcha, 2012).

Montessori vzdělávání (škola)

O založení tohoto typu škol se zasloužila italská lékařka Marie Montessori (1879 –1952). Ta se věnovala zpočátku dětem s mentálním onemocněním. Její metody vycházejí ze zkušeností, které Marie Montessori nasbírala při práci s dětmi s duševním postižením a při pozorování dětí v různých situacích (Průcha, 2012). V Montessori vzdělávání je velký důraz kladen na individualitu jedince. Dále jako velmi důležitou vidí podporu jedince, protože ve společnosti je potřeba klást nároky na rozvoj individuality jejich jedinců (Ludwig, 2000). Základním konceptem Montessori pedagogiky je vytváření výchovného prostředí, které zaručí přirozený vývoj. Toto prostředí klade důraz na tzv. senzitivní fázi, v níž dochází k vývoji potřeby něčemu se učit. Pro toto vzdělávání je důležitá individuální práce, ke které se používají vhodné pomůcky na rozvoj smyslů, rozvoj řeči a předmatematických dovedností (Ludwig, 2000). Jako typickou pro tento směr vzdělávání lze označit existenci věkově rozdílných skupin. V těchto skupinách má probíhat harmonické soužití žáků, předpokládá se vzájemná spolupráce jedinců v rámci sociální skupiny. Podstatné místo v Montessori výuce zaujímá „kosmická výuka“ - cílem této výchovy je dovést děti k tomu, aby dosáhly vědomosti o soužití člověka s přírodou,

ta vede k zodpovědnosti za následky uměle vytvořené kultury a civilizace (Průcha, 2012).

Daltonské vzdělávání (škola)

Tato výuková metoda zaznamenala největší rozmach v 19. století. Velký důraz jako u jiných alternativních metod je kladen na samostatnost a svobodné rozhodování žáka. Žáci pracují s láskou, se vzájemnou sounáležitostí. V daltonské škole se mluví o učební linii, což znamená, že učivo na sebe navazuje. Jednotliví žáci jsou rozděleni do tříd, kde mají svého učitele. Každé ráno si žák určí, jakým předmětem a učivem chce začít. Toto učivo je uvedeno v plánu činností na každý měsíc. Pracuje samostatně nebo dohromady s ostatními žáky, pokud má žák pocit, že učivo dostatečně zvládá, vykoná u vyučujícího písemnou zkoušku. Pokud žák dokáže ušetřit určitý čas ve škole, věnuje jej tomu, co ho zajímá a co je pro něj atraktivní. U daltonské školy se považuje za velmi důležitou zodpovědnost žáka, která je u něj vyžadována natolik, že plní úkoly a má pracovní smlouvu. Ve vyšších ročních pracují žáci již rychlejším pracovním tempem, což jim dovoluje operativně pracovat s týdenním plánem nasazení. Zásadní prvek ve škole s daltonskou výukou tvoří prvek sebehodnocení, žáci svoji práci sami hodnotí, pokud je potřeba, hodnotí práci také učitel. Struktura daltonských hodin je velmi různorodá a často se liší i na různých daltonských školách, a to i svou délkou. Zpravidla jedna vyučovací hodina trvá 45 minut, ale jinde se může vyšplhat i na 70 minut (Čápek, 2015).

2.3 Vzdělávání žáků se speciálními potřebami

Záměrem českého školství zejména posledních let je vytvořit takové školní prostředí a klima, které by vyhovovalo všem žákům, a tím zajistit jejich stejné podmínky a šance na odpovídající vzdělávání. Zvláště ve vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami dochází k velkým změnám. Soustava vzdělávacího systému se ve velké míře přibližuje požadavkům evropské společnosti. Dnešním cílem speciálního vzdělávání se stává co nejvyšší možná míra integrace žáků do škol běžného typu. To však neznamená, že se zapomíná na potřeby žáků s těžkým postižením či s kombinací několika vad. Pro

tyto žáky existuje nabídka vzdělávání ve speciálních školách a školských zařízeních (Bartoňová, Vítková, 2007).

Pipeková et al, (2010) uvádí, že za žáky se speciálními vzdělávacími potřebami se považují žáci se zdravotním postižením - a to postižením tělesným, zrakovým postižením, sluchovým a mentálním postižením, dále žáci s autismem a s vadami řeči. Za zdravotní postižení se považuje i postižení více vadami a v neposlední řadě také jedinci se specifickými poruchami učení a chování. Dále sem patří žáci se zdravotním znevýhodněním, jimiž se rozumí zdravotní oslabení způsobené dlouhodobým onemocněním a také lehčí zdravotní poruchy vedoucí k poruchám chování. Do této kategorie se řadí rovněž žáci se sociálním znevýhodněním, kteří pochází z rodinného prostředí s nízkým sociokulturním postavením, dále žáci ohrožení sociálně patologickými jevy, také žáci s nařízenou ústavní výchovou nebo uloženou ochranou výchovou ale i žáci v postavení azylantů. Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami probíhá v zařízeních, školách určených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami nebo dochází k jejich integraci a inkluzi. Zákon č. 82/2015, jímž se mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), v platném znění, definuje dítě, žáka, studenta se speciálními vzdělávacími potřebami jako osobu, která ke svému naplnění vzdělávacích možností či k uplatnění svých práv na rovnoprávném základě potřebuje poskytnutí podpůrných opatření². Přitom podpůrná opatření prvního stupně uplatňuje ve škole nebo školském zařízení bez doporučení školského poradenského zařízení, podpůrná opatření dva až pět lze uplatnit pouze s doporučením školského poradenského zařízení.

České školství má velmi dobrou úroveň speciálních škol a školských zařízení. Zásadou dobrého speciálního školství je také kvalitní příprava učitelů v oboru speciální pedagogika. Od roku 2005 byl ve speciálním školství v České republice zaveden nový typ školy, a to praktická základní škola. Ta je určena žákům s lehkým mentálním

² Podpůrným opatřením se rozumí nezbytné úpravy ve vzdělání a školských službách odpovídající zdravotnímu stavu, kulturnímu prostředí nebo jiným životním podmínkám dítěte, žáka, studenta. Tyto jedinci mají právo na bezplatné poskytnutí podpůrných opatření školou a školským zařízením. Zákon č. 82/2015, kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

postižením (Průcha 2013). Vzhledem k novelizaci školského zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), v platném znění, který se mění na Zákon č. 82/2015, Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) v platném znění dochází k úpravám vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením, a to tak, že všem těmto žákům bude umožněno studovat na základní škole, pokud si to budou přát jejich rodiče. Rodiče podají žádost škole a ta musí zajistit možné inkluzivní vzdělávání.

V českém systému vzdělávání mohou děti se speciálními vzdělávacími potřebami navštěvovat mateřskou školu pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami a rovněž i základní školu pro tyto žáky určenou. Tyto školy jsou často členěny dle druhu postižení žáků (Bartoňová, Vítková, 2007).

2.4 Integrativní a inkluzivní vzdělávání

Inkluzivní vzdělávání se již na rozdíl od integrace nezaměřuje na problémy jednotlivých žáků, ale na společnost jako celek. Dohlíží na strukturu systému, ve kterém ke vzdělávání dochází (Bendl et al, 2015). Průcha (2001) uvádí, že inkluzivní vzdělávání je uskupení usilující o vytvoření podmínek pro integrované vzdělávání i těžce postižených žáků. Považuje za důležité klást důraz na spolupráci mezi žákem a učitelem a na práci celé třídy tak, aby byly respektovány všechny potřeby každého žáka, nejen žáků se SVP. V rámci procesu inkluze již neprobíhá dělení žáků na dvě rozdílné skupiny (tj. na část žáků se speciálními potřebami a na část bez nich), v tomto procesu se jedná pouze o rozdílnou skupinu žáků, kteří mají odlišné individuální potřeby. Praktické využití inkluzivního vzdělávání nelze takřka realizovat bez efektivních výukových strategií (Hajková, Strnadová, 2010).

Školní integraci lze vyjádřit jako snahu o společnou výchovu a vzdělávání dětí, žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v co nejlepší míře v prostředí, které optimálně odpovídá jejich skutečným potřebám. Organizace společného vyučování na školách může

probíhat v podpůrných třídách, kde se shromažďují žáci se SVP do jedné výukové skupiny. Vzdělávání této skupiny probíhá dle vzdělávacího plánu pro základní školy. Učivo je možné dle potřeby rozložit do více ročníků. Mezi integračně organizační prvek se řadí tzv. kooperativní třídy, přičemž se jedná o třídy umístěné v běžné škole. Tyto třídy navštěvují žáci se speciálními vzdělávacími potřebami a jejich vyučování vede speciální pedagog. V tomto případě dochází k častým sociálním kontaktům s intaktními spolužáky. Nezbytnou součástí organizace společného vzdělávání představují integrační třídy. Jedná se o postupné ročníky v běžné škole, zde je přijato více žáků se SVP. V této třídě vyučují dva učitelé, z nichž jedním je speciální pedagog. Struktura vyučování je založena na diferencování a individualizování. Sociální kontakt je zde spontánní a záleží na zájmu žáků (Bartoňová, Vítková, 2007). Jucovičová, Žáčková (2010) uvádějí, že žáky se speciálními vzdělávacími potřebami lze integrovat individuálně nebo pomocí skupinové integrace. Při integraci se spíše upřednostňuje individuální integrace, kdy žák může získat svůj individuální vzdělávací plán. S žáky při integraci pracují různí pedagogičtí pracovníci, jako např.: asistent pedagoga, výchovný poradce, metodik prevence, školní psycholog. Proto považují za vhodné si v této části upřesnit funkce jednotlivých pedagogických pracovníků.

Asistent pedagoga

Hájková, Strnadová (2010) uvádějí, že asistent pedagoga je významnou osobou v inkluzivním vzdělávání žáků se SVP. Funkci asistenta pedagoga zřizuje ředitel školy, který musí získat souhlas příslušného krajského úřadu. Tato funkce je zřízena konkrétnímu žákovi se SVP. Jeden asistent pedagoga může mít na starosti i více žáků. Aby mohl ředitel školy požádat krajský úřad o zřízení pozice asistenta pedagoga, musí konkrétní žák se SVP obdržet doporučení od školského poradenského zařízení.

Vzdělání asistenta pedagoga je stanoveno zákonem č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících. Tento zákon umožňuje, že asistent pedagoga může disponovat všemi typy vzdělání od vysokoškolského až po základní, ovšem k tomu je nezbytné absolvování kurzu pro asistenty pedagoga v rozsahu 90 hodin.

Mezi hlavní činnosti asistenta pedagoga patří komunikace s rodiči dítěte se SVP. Nezbytnou náplní práce asistenta je pomoc žákům se SVP při přizpůsobení se školnímu prostředí a vytváření studijních materiálů a nových postupů při jeho vzdělávání. Asistent pedagoga pomáhá pedagogům při výchově a vzdělávání žáků (Hájková, Strnadová, 2010).

Mertin, Krejčová et al. (2013) říkají, že asistent pedagoga ovšem není určen pouze žákům se SVP jako osobní asistent, ale je třídě pro všechny žáky, kterým pomáhá při výuce a vzdělávání. Pro pedagoga ve třídě představuje velkou oporu při výchovně-vzdělávacím procesu.

Výchovný poradce

Výchovný poradce je osoba, která jako první ve školském systému poskytuje poradenské služby, a to přímo ve škole. Má ve škole mnoho kolegů ke spolupráci a i mimo školní půdu se mu nabízí široké spektrum možné spolupráce. Od počátku zavedení funkce výchovného poradce se mnohé změnilo, a to nejen ve struktuře školství, ale také v náplni práce výchovného poradce. Na mnoha školách dochází k tomu, že se na výchovného poradce obracejí nejen sami žáci, ale také rodiče a v neposlední řadě také kolegové z pedagogického sboru (Mertin, Krejčová et al. 2013).

Metodik prevence

V současném školství se práce školního metodika prevence zaměřuje spíše na primární prevenci rizikového chování u žáků a studentů. Školního metodika prevence může vykonávat jakýkoliv učitel, který splňuje kvalifikační podmínky stanovené ve vyhlášce č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků. I přestože se školnímu metodikovi prevence rozšiřuje spektrum činností, jež musí na škole vykonávat, nemá pedagog s touto funkcí sníženou vyučovací povinnost (Vacková, Ondráčková 2014).

Mezi hlavní činnosti školního metodika prevence řadíme metodickou a koordinační činnost, informační činnost, poradenskou činnost – vyhledávání a orientační šetření žáků s rizikem patologického chování, dále přípravu podmínek pro integraci žáků se

specifickými poruchami chování. Další důležitou činností školního metodika prevence představuje vytváření minimálního preventivního programu školy. Školní metodik je tedy zároveň učitelem a také poradenským pracovníkem na škole (Vacková, Ondráčková, 2014).

Školní psycholog

Školní psychologové na půdě školy působí už dvě desítky let. Již po roce 1989 se česká odborná psychologie začala zabývat školní psychologií. Velký rozvoj školní psycholog v českém vzdělávání zaznamenal v roce 2005, a to podporou nové legislativy. I přes velký rozmach vzniku této pozice na školách není samozřejmé, že by na každé základní škole školní psycholog působil (Lazarová, 2014).

Školní psycholog provádí kariérové poradenství, pedagogicko-psychologickou diagnostiku, která souvisí s výběrem vhodné školy po ukončení povinné docházky. Základní náplní jeho činnosti je spolupráce s výchovným poradcem a metodikem prevence, pokud má škola speciálního pedagoga, spolupracuje i s ním. Školní psycholog disponuje odbornou způsobilostí, zázemím a měl by získat i větší časovou dotaci pro řešení individuálních problémů (Hlad'o, 2012).

3 Cíl práce a výzkumné otázky

Cílem předkládané bakalářské práce je zjistit, jak vnímají ředitelé základních škol na Prachaticku možné uplatnění speciálního pedagoga v jejich zařízení.

Na základě cíle práce byly stanoveny dvě výzkumné otázky:

1. Za jakých podmínek by ředitelé vybraných škol uvažovali o zaměstnání speciálního pedagoga v jejich zařízení?

2. Jaké činnosti by měl speciální pedagog z pohledu ředitelů škol na ZŠ vykonávat?

4 Metodika

Disman (1998) uvádí, že kvalitativní přístup je nenumerickým typem šetření, naopak dochází k zprostředkování sociální reality. Dle Miovskeho (2006) tento přístup využívá principů jedinečnosti a neopakovatelnosti, dynamiky. Pro popis, analýzu a interpretaci výzkumných dat se používají kvalitativní metody. Pro realizaci kvalitativního výzkumu je potřeba mít stanovený výzkumný cíl a v neposlední řadě výzkumné otázky. Reichl (2009) popisuje typický znak výzkumu, a to ten, že základní rozhovorové otázky jsou doplňovány a formulovány v průběhu získávání informací a analýzy dat. Švaříček (2007) uvádí, že nejčastější metodu sběru dat v kvalitativním výzkumu tvoří rozhovor, a to především hloubkový rozhovor. Lze jej charakterizovat tak, že badatel klade dotazovanému otevřené otázky tak, aby byl poté schopen zodpovědět výzkumné otázky. Hloubkový rozhovor dělíme na rozhovor polostrukturovaný a nestrukturovaný. Miovský (2006) uvádí, že polostrukturovaný rozhovor je nejčastější využívanou metodou rozhovoru. Tento typ rozhovoru vyžaduje mnohem náročnější přípravu než rozhovor nestrukturovaný. Tazatel si vytváří schéma s okruhy otázek, jež bude klást každému respondentovi. Tyto otázky lze různě zaměřovat v jejich pořadí. Polostrukturovaný rozhovor nabízí možnost doptávat se respondenta na otázky související s tématem, dokud není vyčerpáné množství otázek na kladenou otázku. Záznamový arch (viz příloha č. 1) by měl tazateli usnadňovat zápis výzkumu. Do tohoto archu lze zaznamenávat různé postřehy, poznámky a dodatky z rozhovoru.

V této práci bylo jako výzkumná metoda zvoleno interview s využitím polostrukturovaného rozhovoru. Tato metoda se jeví jako nejúčinnější a nejvhodnější zejména pro svoji pružnost. Tento typ rozhovoru má i své nedostatky, především v případě, pokud výzkumník není pohotový a nedokáže vhodně získávat takové odpovědi, které mu poslouží posléze k rozklíčování výzkumných otázek.

4.1 Stanovení otázek pro rozhovor

Před vedením samotného rozhovoru budou stanoveny základní otázky takovým způsobem, aby odpovědi respondentů vhodně podkládaly výzkumné otázky. Ty budou koncipovány na základě teoretické části bakalářské práce. Respondentům, tedy vybraným ředitelům základních škol na Prachaticku, bude položeno celkem 11 základních otázek. Tyto otázky se řadí do čtyř kategorií, přičemž v každé kategorii bude respondent následně zodpovídat určený počet otázek. U prvních dvou kategorií, a to „*Situace na ZŠ*“ a „*Podněty pro zřízení místa školního speciálního pedagoga*“, položené otázky souvisejí s výzkumnou otázkou „*Za jakých okolností by ředitelé vybraných škol uvažovali o zaměstnání speciálního pedagoga ve svém zařízení?*“. Zbylé dvě kategorie nesou názvy „*Přínosy práce školního speciálního pedagoga na ZŠ*“ a „*Aktivity, které by měl vykonávat školní speciální pedagog na ZŠ*“. Otázky v těchto dvou kategoriích budou podnětem po zodpovězení druhé výzkumné otázky, „*Činnosti, které by měl speciální pedagog z pohledu ředitelů škol vykonávat na ZŠ*“. Znění těchto otázek bude uvedeno v samostatné analýze dat u příslušné tabulky či kategorie, dále také v záznamovém archu, viz příloha č. 1. Navržené otázky budou doplňovány dle konkrétní situace při rozhovoru.

5 Výzkumné šetření

Před zahájením přímého výzkumného šetření s vybranými řediteli základních škol na Prachaticku bylo potřeba navštívit Městský úřad Prachatice, kde jsem požádala pracovníci odboru kultury, školství a cestovního ruchu o seznam škol, jež spadají pod obec s rozšířenou působností Prachatice. Pověřená osoba tohoto odboru mi prostřednictvím emailu poskytla seznam 15 škol, které spadají pod tuto obec s rozšířenou působností.

5.1 Průběh výzkumu

V průběhu prosince 2015 jsem osobně navštívila všech 15 škol a oslovila ředitele těchto základních škol s prosbou o poskytnutí rozhovoru do praktické části mé bakalářské práce. S devíti řediteli základních škol byla poté domluvena realizace rozhovoru na období února 2016. Samotné rozhovory následně probíhaly v zázemí jednotlivých základních škol. Na začátku rozhovoru byl představen výzkumník a dotyčná bakalářská práce. Následně došlo k zaručení anonymity a respondent získal informace o sběru dat. Záznam odpovědí respondentů se realizoval pomocí audiometrického zařízení, s nímž respondent předem souhlasil. Zaznamenaný rozhovor byl po jeho skončení tazatelem převeden do elektronické podoby (viz příloha č. 2). Na přání respondenta ŠŘ 3 byl zaznamenaný rozhovor na audiometrickém zařízení ihned v místě rozhovoru přepsán do záznamového archu (viz příloha č. 1). Audio záznam nebude poskytnuta nikomu jinému než samotnému výzkumníkovi, a to na přání všech dotazovaných respondentů. Pro zaručení anonymity respondentů, kterou si přáli zachovat, proto u všech přepisů rozhovorů uvádím pouze označení „ředitel“ a není zde rozlišováno ani pohlaví respondenta.

5.2 Charakteristika výzkumného vzorku

Vybraný výzkumný vzorek tvořilo devět ředitelů základních škol na Prachaticku. Charakteristika respondentů byla zjišťována pomocí tří otázek, odpovědi na tyto otázky najdeme v tabule č. 1. Z toho dvě školy již mají zkušenost s prací školního speciálního pedagoga, ale pouze po určitou dobu konání projektu. Po skončení projektu si obě ponechaly školního speciálního pedagoga na minimální úvazek a zbytek úvazku jim byl doplněn výukou na prvním stupni školy.

Tabulka č. 1 Charakteristika respondentů

Respondenti	Věk	Vzdělání	Období ve funkci ředitele
ŠŘ1	40 let	Vysokoškolské pedagogické	4 roky
ŠŘ2	58 let	Vysokoškolské pedagogické	22 let
ŠŘ3	56 let	Vysokoškolské pedagogické	9 let
ŠŘ4	38 let	Vysokoškolské pedagogické	9 let
ŠŘ5	47 let	Vysokoškolské pedagogické	17 let
ŠŘ6	40 let	Vysokoškolské pedagogické	3 roky
ŠŘ7	57 let	Vysokoškolské pedagogické	26 let
ŠŘ8	54 let	Vysokoškolské pedagogické	5 let
ŠŘ9	55 let	Vysokoškolské pedagogické	3 roky

Zdroj: vlastní, 2016

V tabulce č. 1 jsou uvedeny odpovědi respondentů na otázky, které měly za cíl zjistit základní informace o respondentovi a to věk, vzdělání a délka působení na pozici ředitele základní školy. Všichni vybraní respondenti mají vysokoškolské vzdělání v oboru pedagogika. Věk respondentů se pohybuje od 38 let do 55 let. Působení jednotlivých respondentů ve funkci ředitele základní školy se liší a to v některých případech i o více jak deset let.

Základní informace o škole jsou přiloženy v klasifikační tabulce č. 2, viz níže. Z důvodu zachování anonymity respondentů tabulky neuvádí jména respondentů ani konkrétní název dané školy. Jednotliví respondenti jsou označeni písmeny ŠŘ a každému je přiřazeno pořadové číslo od jedné do devíti. Dvě školy z výzkumného vzorku tvoří školy malotřídní.

Tabulka č. 2 Charakteristika škol

Respondenti	Druh školy	Počet žáků	Speciální pedagog
ŠŘ1	ZŠ devítiletá	289	Ne
ŠŘ2	ZŠ malotřídní – do 5. třídy	15	Ne
ŠŘ3	ZŠ devítiletá	395	Ne
ŠŘ4	ZŠ devítiletá	590	Ano (částečný úvazek)
ŠŘ5	ZŠ malotřídní – do 5. třídy	39	Ne
ŠŘ6	ZŠ devítiletá	270	Ano (částečný úvazek)
ŠŘ7	ZŠ devítiletá	106	Ne
ŠŘ8	ZŠ devítiletá	258	Ne
ŠŘ9	ZŠ devítiletá	181	Ne

Zdroj: vlastní, 2016

Z tabulky č. 2 vyplývá, že dvě školy z výzkumného vzorku označujeme jako malotřídní, umožňují vzdělávání pouze do páté třídy, po jejím ukončení směřují žáci z této základní školy do školy spádové. U dvou respondentů bylo v průběhu rozhovoru zjištěno, že na škole po určitou dobu běžel projekt zajišťující finanční prostředky pro zřízení funkce školního speciálního pedagoga, a to na celý úvazek. Po skončení tohoto projektu se ŠŘ4 a ŠŘ6 rozhodli, že místo školního speciálního pedagoga zachovají alespoň na částečný úvazek. Umožnil jim to jejich finanční rozpočet. Nejnižší počet žáků sledujeme na základní škole, již vede respondent ŠŘ2, a to pouze 15 žáků, přičemž samotný ředitel

základní školy upozornil, že zřizovatel již v minulosti uvažoval o zrušení dané školy, ale prozatím má finance pro fungování této školy k dispozici dostatečné.

6 Zpracování výsledků a analýza dat

V této části bakalářské práce je provedena analýza všech otázek v jednotlivých kategoriích. Každá otázka byla popsána zvlášť, poté byla zpravidla zanesena do tabulky. U tabulky se vždy zmiňuje, o jakou otázku se jedná, uvádí se zde celé znění otázky. Pod každou tabulkou následuje shrnutí základních údajů v otázce obsažených, ty slouží ke splnění stanovených cílů. U některých otázek jsou pro ucelenost odpovědí uvedeny útržky z rozhovorů týkající se konkrétní otázky.

6.1 Zpracování dat

Pro zpracování odpovědí byly sestaveny 4 kategorie, které na sebe navazovaly. Každá kategorie obsahovala dvě a více otázek, které byly pokládány respondentovi během rozhovoru. První kategorie se týká „*žáků se SVP*“, Cílem této kategorie bylo zjistit, jaké množství a druhy SVP mají žáci na vybraných ZŠ. Druhá kategorie nese název: „*Podněty pro zřízení místa školního speciálního pedagoga na ZŠ*“. Tato kategorie si kládla za cíl zjistit, jaké podněty by vybrané ředitele ZŠ vedly ke zřízení místa školního speciálního pedagoga. Třetí kategorie se jmenuje „*Přínosy práce školního speciálního pedagoga na ZŠ*“. Tato třetí kategorie měla za cíl zjistit, co by pro vybrané ředitele ZŠ bylo přínosné, pokud by měli na své škole místo školního speciálního pedagoga. Poslední kategorie nese název „*Činnosti, které by měl vykonávat školní speciální pedagog na ZŠ z pohledu ředitelů škol*“. Cílem této kategorie bylo objasnit činnosti, které by měl školní speciální pedagog vykonávat na ZŠ dle vybraných ředitelů škol.

Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami

První dvě otázky spadaly do kategorie „*Žáci se SVP*“ a byly vytvořeny tak, aby bylo možné zjistit, zda jsou ve škole integrováni žáci se SVP. Pokud ano, pak zodpovědět, kdo

s nimi pracuje, jestliže na škole nepůsobí školní speciální pedagog. První z těchto otázek zněla: „*Jsou ve Vašem zařízení integrováni žáci se speciálními vzdělávacími potřebami?*“. Přehled odpovědí je zaznamenán v tabulce č. 3. Druhá otázka, která měla zjistit situaci ve škole, zněla takto: „*Kdo nyní u Vás pracuje se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami?*“. Odpovědi na tuto otázku pak zachycuje tabulka č. 4.

Tabulka č. 3: Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami

Respondent	Integrace žáků se SVP
ŠŘ1	Ano, 13 žáků.
ŠŘ2	Ano, 7 žáků
ŠŘ3	Mnoho žáků
ŠŘ4	Mnoho žáků
ŠŘ5	Ano, 2 žáci
ŠŘ6	Ano, 6 žáků
ŠŘ7	Ano, 6 žáků
ŠŘ8	Ano, 22 žáků
ŠŘ9	Ano, 9 žáků

Zdroj: vlastní, 2016

V tabulce č. 3 si můžeme všimnout, že na všech vybraných základních školách na Prachaticku jsou integrováni žáci do běžného vzdělávacího proudu. U respondentů ŠŘ3 a ŠŘ4 neznáme konkrétní počet žáků, a to z důvodu diskrétnosti, kterou chtěli respondenti zachovat. Respondent ŠŘ2 ještě dodal k této otázce: „*Ano, v současné době máme 7 dětí se SVP, 2 děti lehké mentální postižení, 1 dítě s těžkou vývojovou dysfázií, 1 žák se středně těžkým mentálním postižením, 3 děti poruchy učení a chování. Je to široký záběr různých potřeb, a proto je naše fungování na škole mnohem složitější, a to hlavně protože nemáme žádného kvalifikovaného odborníka, který by svoji práci mohl dělat naplno*“. Z mnoha výpovědí můžeme pozorovat, že mezi nejčastěji integrované žáky spadají žáci s poruchami učení a chování. Na tomto příkladu lze vidět, že integrace dětí se SVP je běžnou praxí jak na velkých školách, tak na malých. Jak zde respondent zmiňuje, zajistit

chod školy bez odborníků, jakým je například školní speciální pedagog, je velmi složitý a náročný proces.

Tabulka č. 4 Kdo pracuje se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami

Respondent	Pedagogičtí pracovníci, kteří pracují se žáky se SVP.
ŠŘ1	Příslušní učitelé, asistent pedagoga
ŠŘ2	Asistent pedagoga, učitel, ředitel školy jako metodik prevence.
ŠŘ3	Třídní učitel, asistent pedagoga, výchovný poradce.
ŠŘ4	Asistent pedagoga, speciální pedagog.
ŠŘ5	Asistentka pedagoga, třídní učitel, ředitel.
ŠŘ6	Speciální pedagog, běžní učitelé, výchovný poradce, metodik prevence.
ŠŘ7	4 asistenti pedagoga, výchovný poradce a metodik prevence, etoped
ŠŘ8	4 asistentky pedagoga, výchovný poradce, metodik prevence, třídní učitel, pedagogicko- psychologická poradna
ŠŘ9	2 asistentky pedagoga, výchovný poradce, metodik prevence, poradenský systém

Zdroj: vlastní, 2016

Cílem této otázky bylo zjistit, kdo pracuje se žáky se SVP na vybraných základních školách. V tabulce č. 4 si můžeme všimnout, že se žáky se SVP na vybraných školách pracuje příslušný učitel, asistent pedagoga, ředitel školy, školní metodik prevence, třídní učitel, pedagogicko – psychologická poradna či poradenský systém, speciální pedagog.

Na základě výpovědí respondentů lze soudit, že se žáky se SVP nejčastěji pracují asistenti pedagoga, výchovní poradci nebo metodik prevence. Respondent ŠŘ7 uvedl i činnost etopeda, což znamená, že spolupracují s odborníkem, který se zabývá dětmi s problémy s chováním (viz kapitola 1.1 Speciální pedagog a jeho specializace).

Pro přiblížení následují útržky rozhovorů související s předchozí otázkou.

ŠŘ8: „Já teda nic proti asistentům nemám, ale myslím si, že by bylo potřeba ještě u nás na škole zřídit místo speciálního pedagoga“.

ŠŘ7: „Z důvodu toho, že my jsme spádová škola pro Dětský domov Žichovec, občas spolupracujeme s etopedy, co dojíždějí za těmto dětmi do dětského domova“.

ŠŘ5: „Děti jsou v jedné třídě a asistentka je u nich po dobu výuky. Paní učitelka zde funguje také jako výchovný poradce. Naše škola je taková větší rodina“.

ŠŘ4: „Máme zde asistenty pedagoga a na malý úvazek speciálního pedagoga, který ale vede taky hodiny hudební výchovy“.

Podněty pro zřízení místa školního speciálního pedagoga na základní škole

Třetí otázka již spadá do druhé kategorie „Podněty pro zřízení místa školního speciálního pedagoga na ZŠ“. Respondenti odpovídali na otázku, která zněla takto: „Co by bylo pro Vás jako ředitele základní školy podnětné pro to, abyste přijal školního speciálního pedagoga na Vaši školu“. Odpovědi jsou pro přehlednost zahrnuty v tabulce č. 5.

Tabulka č. 5 Podněty pro zřízení školního speciálního pedagoga

Respondent	Podněty respondentů pro zřízení místa školního speciálního pedagoga na ZŠ
ŠŘ1	Ulehčení práce pedagogům, lepší komunikace s rodiči a poradenským systémem.
ŠŘ2	Nárůst žáků se SVP, nová legislativa, velké množství administrativních úprav.
ŠŘ3	Podnětem pro mě je již situace u nás na škole, nárůst žáků se SVP, zvýšený počet cizinců.
ŠŘ4	Nárůst žáků se SVP.
ŠŘ5	Nárůst žáků se SVP, nová legislativa.
ŠŘ6	Ulehčení a zjednodušení práce pedagogům, administrace kolem inkluze.

ŠŘ7	Nárůst žáků s problémovým chováním, nárůst dětí se SVP.
ŠŘ8	Nepotřebuji podnět, ihned bych ho zaměstnal.
ŠŘ9	Zpracování individuálních plánů.

Zdroj: vlastní, 2016

Cílem této otázky bylo zjistit, jaké podněty by vybraní ředitelé ZŠ na Prachaticku potřebovali pro zřízení místa školního speciálního pedagoga. V tabulce č. 5 můžeme pozorovat, že ředitelé základních škol by za podnět ke zřízení funkce školního speciálního pedagoga považovali také ulehčení práce ostatní pedagogickým pracovníkům nebo komunikaci s poradenským systémem³. Pro respondenta ŠŘ3 by byla podnětnou pro zřízení místa školního speciálního pedagoga již současná situace na dané škole. „ŠŘ3: *„Podnětná pro mě je už tato situace u nás ve škole, narůstá množství žáků se SVP a nejen ti, ale máme mnoho přistěhovaných dětí, které nerozumějí dobře česky“*“.

Z výpovědí všech respondentů, jež jsou uvedeny v tabulce č. 5, vyplývá, že tím nejzásadnějším podnětem pro přijetí školního speciálního pedagoga na základní školu by se stal případný nárůst žáků se SVP. Respondenti ŠŘ2, ŠŘ5, ŠŘ6 ve svých odpovědích zmiňují novou úpravu legislativy, které se týká inkluze na základní škole (viz kapitola 2.1 Školský systém).

Pro přiblížení jsou zde rovněž uvedeny úryvky z rozhovoru týkající se této otázky.

ŠŘ2: *„Když o tom tak přemýšlím, tak i nová legislativa mi naznačuje, že tato funkce bude potřebná, a to hlavně z důvodu velkého množství administrativních úprav ve vzdělávání“*.

ŠŘ5: *„Pokud chcete opravdu vědět, co by bylo pro mě podnětné, tak určitě ta administrativa kolem inkluze mě velmi děsí a nové podpůrné opatření ohledně žáků se SVP“*.

³ Vybraní ředitelé poradenským systémem, který zmiňovali ve svých odpovědích, mysleli školské poradenské zařízení, do kterého spadají speciálně- pedagogická centra a pedagogicko – psychologické poradny.

ŠŘ7: „Pro mě jako ředitele by bylo nárůst žáků s problémovým chováním a také možná očekávaný nárůst dětí se SVP z důvodu nové legislativy“.

ŠŘ8: „Já bych žádný podnět k tomu, abych místo speciálního pedagoga zřídil, nepotřeboval. Myslím si, že bych zde měl specialistu, který by tu byl nejen proti děti v inkluzi, ale i pro ostatní žáky a pro pedagogy, kteří by u něj našli metodickou podporu“.

Na tuto otázku navazovaly v druhé kategorii další dvě otázky, které, tak jako předchozí otázka, měly za cíl zjistit hlavní podněty pro zřízení pozice školního speciálního pedagoga na ZŠ. První z otázek se zabývala navýšením rozpočtu tak, aby si mohla škola dovolit zřídit místo školního speciálního pedagoga. Tato otázka zněla takto: „Jaké úpravy by bylo třeba udělat ve vašem rozpočtu školy, abyste mohl zřídit místo školního speciálního pedagoga na vaší škole?“. Druhá doplňující otázka se soustředila na zjištění podmínek pro přijetí školního speciálního pedagoga na základní školu. Tato otázka byla položena takto: „Za jakých souvislostí by bylo možné uplatnění školního speciálního pedagoga na Vaší škole?“. Odpovědi respondentů na tyto dvě otázky budou zaznamenány do jedné tabulky, a to z důvodu propojenosti otázek. Odpovědi nalezneme v tabulce č. 6.

Tabulka č. 6 Rozpočet a podmínky pro přijetí školního speciálního pedagoga.

Respondent	Rozpočet	Podmínky
ŠŘ1	Navýšení o 250 000 Kč ročně.	Finance.
ŠŘ2	Navýšení o 250 000 Kč ročně.	Finance, vzdělání.
ŠŘ3	Navýšení o 300 000 Kč ročně.	Finance a výběrové řízení.
ŠŘ4	Navýšení o 300 000 Kč ročně.	Finance.
ŠŘ5	Navýšení o 250 000 Kč ročně.	Finance a částečný úvazek na prvním stupni.
ŠŘ6	Navýšení o 250 000 Kč ročně.	Finance, výběrové řízení.

ŠŘ7	Navýšení o 300 000 Kč ročně.	Větší množství žáků se SVP.
ŠŘ8	Navýšení o 300 000 Kč ročně.	Finance.
ŠŘ9	Navýšení o 200 000 Kč ročně.	Předání části práce výchovného poradce na speciálního pedagoga.

Zdroj: vlastní, 2016

Cílem těchto dvou otázek bylo zjistit, zda by vybraní ředitelé základních škol na Prachaticku potřebovali úpravy ve finančním rozpočtu školy, kterým disponují, aby si mohli zřídit místo školního speciálního pedagoga. Druhá doplňující otázka měla za cíl zjistit podmínky, za kterých by bylo možné zřídit toto místo. V tabulce č. 6 si můžeme všimnout, že všichni oslovení respondenti by k zřízení místa školního speciálního pedagoga potřebovali navýšit rozpočet nejméně o 200 000 Kč ročně, což by dle výpovědí respondentů představovalo základní nezbytné navýšení finančního rozpočtu školy, přičemž tento rozpočet by byl určen na plat školního speciálního pedagoga a na drobné výdaje kolem práce školního speciálního pedagoga. Tato částka vychází z tabulkového platu školního speciálního pedagoga. Při pokládání této otázky jsem mnohokrát vyčkávala na odpověď respondentů, a to především proto, že respondenti vyhledávali průměrný plat školního speciálního pedagoga na ZŠ v tabulkách uvedených v administrativních dokumentech školy.

Další doplňující otázka v této kategorii se zabývala podmínkami, za nichž by bylo možné zřízení místa školního speciálního pedagoga. V tabulce č. 6 vidíme, že všichni respondenti odpověděli, že základní podmínkou pro zřízení školního speciálního pedagoga by tvořily finance, dále také vzdělání školního speciálního pedagoga nebo přijetí školního speciálního pedagoga na částečný úvazek, ten doplnit výukou konkrétního předmětu na této škole. Respondent ŠŘ 7 na tuto otázku odpověděl, že by samozřejmě potřeboval peníze, ale „*Také by bylo potřeba větší množství žáků se SVP. Kabinet pro jednoho pedagogického pracovníka navíc by nebyl problém zřídit*“.

Pro úplnost odpovědí zde uvádím úryvky z rozhovoru týkající se těchto dvou výzkumných otázek.

ŠŘ9: „*Já nemám přesně moc představu, protože jsem ho nikdy nezažila v praxi, co vše dělá a co potřebuje ke své práci*“.

ŠŘ7: „*No jak už jsem zjistil, musel by se mi navýšit rozpočet o velmi velkou částku. Také by byla potřeba větší množství žáků se SVP*“.

ŠŘ5: „*Hlavní podmínka by byla dostatečná kapacita financí v rozpočtu. Tím, že jsme malotřídní škola, bylo by potřeba, aby speciální pedagog byl zároveň, alespoň na částečný úvazek, i učitel nějakého předmětu*“.

ŠŘ5: „*No kdyby náš zřizovatel vyhrál někde nějaké miliony, abychom ho mohli zřídit, byl bych nadšený*“.

ŠŘ4: „*300 000 Kč ročně. Cože není malá částka. Neumím si zatím představit, že bychom této částky docílili*“.

ŠŘ4: „*Získání finančních prostředků z dotačních titulů, ne z rozpočtu školy. Tyto získané peníze nám zatím stačí pouze na částečný úvazek*“.

Přínosy práce školního speciálního pedagoga

Třetí kategorie v tomto výzkumném šetření se zabývá kategorií s názvem „*Přínosy práce školního speciálního pedagoga na ZŠ*“. Aby byly zjištěny přínosy práce školního speciálního pedagoga, byly položeny tři otázky spadající do této kategorie. První z těchto otázek se zaměřovala na přínosy práce školního speciálního pedagoga pro školu a její pedagogy. Položená otázka zněla takto: „*Jakým přínosem by měla být práce školního speciálního pedagoga pro Vaši školu a kantory?*“ (viz tabulka č. 7)

K přínosům práce školního speciálního pedagoga na základní škole se v druhé řadě vztahovala otázka týkající se rozšíření možného uplatnění školního speciálního pedagoga a to tak, že by potenciální školní speciální pedagog absolvoval požadované kurzy. Základní vzdělání pro funkci školního speciálního pedagoga stanovuje zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících, ve znění pozdějších předpisů, ale přesto byla respondentům položena otázka, která zněla takto: „*Měl by mít školní speciální*

pedagog, který by byl u Vás zaměstnaný, nějaké dodatečné kurzy nebo jiné formy vzdělání a by byl pro Vás více uplatnitelný“? (viz tabulka č. 8)

V průběhu rozhovoru byla respondentům položena otázka, která se zabývala rozklíčováním tématu osobnostní dovednosti a schopnosti, jím se zabývá také Kucharská et al. (2013). V této práci se toto zmiňuje v teoretické části (viz kapitola 1. Speciální pedagog). Za účelem získání odpovědí od respondentů byla otázka položena takto: „*Jaké osobní dovednosti by měl dle Vás mít školní speciální pedagog, aby byl kvalitně uplatnitelný ve Vaší škole?“. Odpovědi jednotlivých respondentů zachycuje tabulka č. 9.*

Tabulka č. 7 Přínosy práce školního speciálního pedagoga

Respondent	Pro školu	Kantory
ŠŘ1	Větší prestiž, snazší komunikace s poradenským systémem.	Méně administrativní práce pro běžné učitele, snadnější práce s žáky se speciálními potřebami.
ŠŘ2	Uspodnění komunikace s poradenským systémem, komunikace s rodiči.	Větší provázanost mezi kantory a žáky díky speciálnímu pedagogovi (snazší komunikace).
ŠŘ3	Úzká spolupráce se školním psychologem. Preventivní práce ve třídách, spolupráce s rodiči.	Pomoc při vytváření individuálního plánu, opora při komunikaci se zákonným zástupcem.
ŠŘ4	Zastání a opora při rodičovských schůzkách.	Podpora kantorů při řešení problémů v oblasti práce se třídou.
ŠŘ5	Odbornost, administrativní činnost.	Opora při komunikaci s rodiči.
ŠŘ6	Kvalitnější práce s žáky se SVP.	Snazší komunikace s rodiči.
ŠŘ7	Uspodnění administrativních věcí.	Informovanost kantorů o nových postupech při práci se SVP.

ŠŘ8	Lepší komunikace s rodiči.	Informovat o nových trendech.
ŠŘ9	Opora pro děti.	Usnadnění práce a kvalitnější práce.

Zdroj: vlastní, 2016.

Cílem této otázky bylo zjištění přínosů práce školního speciálního pedagoga na ZŠ pro školu a její kantory. Z uvedené tabulky č. 7 vyplývá, že ředitelé základních škol by od školního speciálního pedagoga nejčastěji čekali jako přínos usnadnění komunikace s rodiči, která bývá dle ředitelů v různých situacích velmi svízelná. Respondenti ŠŘ1 a ŠŘ2 se shodují, že přínosem práce školního speciálního pedagoga by se stala lepší komunikace se školským poradenským systémem. Již v teoretické části je zmíněno, že školní speciální pedagog představuje velký přínos jak pro školu samotnou, tak i pro pedagogy školy nejen v tom smyslu, že v něm vidí oporu, ale pokud nastane nějaký závažnější problém, lze jej řešit okamžitě a přímo na škole (viz kapitola 1.2 Speciální pedagog na základní škole).

Respondent ŠŘ5 u této otázky velmi hloubavě přemýšlel, až došel k velmi zajímavé odpovědi. Pro doplnění odpovědi zmíněného respondenta přikládám útržek z rozhovoru týkající se této otázky. „*Momentálně naše škola nepotřebuje speciálního pedagoga, ale pokud bych se měl zamyslet do budoucna, myslím si, že bude potřeba na každé škole a přínosem bude hlavně jeho odbornost a různé zkušenosti s prací se žáky se SVP a také rozhodně mě konkrétně by mohl ulehčit papírování kolem IVP a různých zpráv pro poradny a rodiče, krajský úřad*“. Na této odpovědi můžeme sledovat, jak respondent přemýšlí do budoucna, ví, že spolu s inkluzí se objeví mnoho administrativních úkonů, s nimiž by mohl pomoci školní speciální pedagog. Mezi další odpovědi respondentů spadají přínosy, které ulehčí práci ostatním pedagogům na ZŠ.

Tabulka č. 7 přináší souhrn odpovědí na otázku v kategorii „*Přínosy práce školního speciálního pedagoga na ZŠ*“, pro širší zjištění možných přínosů práce školního speciálního pedagoga byla respondentům položena otázka, jež se týkala dalšího možného uplatnění školního speciálního pedagoga.

Tabulka č. 8 Kurzy nad rámec studia

Respondent	Kurzy
ŠŘ1	Logopedické, reedukační vzdělání.
ŠŘ2	Zároveň i školní psycholog, logopedický kurz.
ŠŘ3	Výcvik psychoterapie, mentoringu, koučování, logopedie.
ŠŘ4	Psychoterapeutický kurz.
ŠŘ5	Jak se chovat k autistům a k jedincům s vývojovými poruchami chování.
ŠŘ6	Jak se chovat k jedincům s vývojovými poruchami chování, logopedický kurz.
ŠŘ7	Nemusí mít žádné kurzy.
ŠŘ8	Logopedický kurz, sociometrické šetření ve třídách.
ŠŘ9	Logopedický kurz, sociometrické šetření.

Zdroj: vlastní, 2016

Tato výzkumná otázka se snažila zjistit, o jaké kurzy či doplněné vzdělání školních speciálních pedagogů by dotazovaní respondenti měli zájem. Ze získaných odpovědí v tabulce č. 8 jasně vyplývá, že největší zájem projevují o logopedický kurz. Domnívám se, že logopedický kurz je na Prachaticku v popředí zájmu z toho důvodu, že zde působí pouze jedna klinická logopedka, která na množství mluvných problému u dětí je velmi žádaná osoba, která neodkáže pokrýt velkou poptávku. Jako další důvod lze chápat nárůst dětí s mluvními problémy, což ve svých odpovědích potvrzovali i respondenti. Respondent ŠŘ7 odpověděl jako jediný z dotazovaných takto: „*No myslím si, že pokud bude velmi kvalitně vykonávat svoji práci, není potřeba, aby měl nějaké kurzy navíc*“. Mezi další kurzy, o něž by vybraní ředitelé základních škol měli zájem, patří aktivity jako

sociometrické šetření, které by školní speciální pedagog prováděl ve třídě nebo skupině, kde by se vyskytl nějaký problém jako je např. šikana. Dále by školní speciální pedagog mohl informovat další kolegy ve sboru o postupech při práci s žáky s vývojovými poruchami chování, autismem. Dle respondenta ŠŘ 2 by měl být školní speciální pedagog zároveň „školní psycholog“. Naopak respondent ŠŘ3 by uvítal, kdy by odborník, jako je školní speciální pedagog, vedl aktivity jako výcvik psychoterapie, mentoringu, koučování.

V tabulce č. 9 jsou zaznamenány odpovědi, které představují odpovědi na poslední otázku z kategorie „Přínosy práce školního speciálního pedagoga na ZŠ“.

Tabulka č. 9 Dovednosti školního speciálního pedagoga dle ředitelů ZŠ

Respondent	Dovednosti
ŠŘ1	Empatický, lepší cit pro řešení problémů.
ŠŘ2	Asertivní, empatický, naslouchat druhým, dobrá komunikační schopnost.
ŠŘ3	Umět jednat s žáky i rodiči, umět se vcítit do role žáka, učitele.
ŠŘ4	Otevřený, komunikativní, empatický.
ŠŘ5	Asertivní, komunikativní, empatický.
ŠŘ6	Komunikativní, asertivní, empatický, trpělivý.
ŠŘ7	Empatie, komunikační schopnost, asertivita, objektivní hodnocení problémové situace.
ŠŘ8	Dobrý řečník, empatický, asertivní.
ŠŘ9	Lidský, empatický, shovívavý, asertivní.

Zdroj: vlastní, 2016

Po zanalyzování odpovědí na otázku „*Jaké osobní dovednosti by měl dle Vás mít, aby byl kvalitně uplatnitelný na Vaší škole?*“ byly odpovědi zaznamenány v tabulce č. 9. Z těchto odpovědí vyplývá, že respondenti jednoznačně od školního speciálního pedagoga očekávají, že bude empatický, asertivní, bude mít dobrou komunikační

schopnost. Dle odpovědí můžeme soudit, že dobrá komunikační schopnost je velmi důležitá, a to hlavně v situacích, kdy školní speciální pedagog jedná s rodiči žáků.

Pro celkovou přehlednost odpovědí zde příkládám útržky z rozhovorů týkající se tohoto tématu. Dále by dotázaní ředitelé základních škol ocenili u školního speciálního pedagoga otevřenost a spravedlivé rozhodování ve složitých situacích, s nimiž by se školní speciální pedagog setkával během svého působení na základní škole.

Pro úplnost odpovědí též uvádím úryvky z rozhovoru týkající se této otázky.

ŠŘ8: *„Jak už jsem se zmínil, tak by měl být dobrý řečník, měl by být empatický, asertivní a měl by mít odbornou kvalifikaci“.*

ŠŘ6: *„Komunikativní, asertivní, empatický a určitě trpělivý, protože trpělivost je nejdůležitější vlastnost, dle mě, pro učitele“.*

ŠŘ3: *„Umět jednat s problémovými žáky a jejich rodiči, pomoc učitelům ve výchovném a vzdělávacím procesu, vcítění se do role rodiče, ale i učitelské (s problematickými žáky)“.*

ŠŘ2: *„No v podstatě záleží na konkrétní sobě, ale samozřejmě by měl umět být asertivní, a to zejména v situacích, kdy komunikuje s rodiči dětí“.*

Činnosti, které by dle ředitelů ZŠ měl vykonávat školní speciální pedagog na ZŠ

Čtvrtá kategorie, na niž se praktická část bakalářské práce zaměřila, nese název *„Činnosti, které by měl speciální pedagog vykonávat na ZŠ z pohledu ředitelů škol“*. Pro zjištění odpovědí byly zvoleny tři otázky. Pro přehlednost budou odpovědi z každé otázky opět zaznamenány formou tabulky. První otázka se zaměřovala na aktivity samotného školního speciálního pedagoga na ZŠ. Otázka na toto téma zněla: *„Jaké aktivity by dle Vás měl vykonávat školní speciální pedagog na Vaší škole?“*. (viz tabulka č. 10)

Tabulka č. 10 Aktivity školního speciálního pedagoga na ZŠ dle ředitelů škol

Respondent	Aktivity
ŠŘ1	Sestavování IVP a ŠVP, komunikace s poradenským systémem, komunikace se zákonnými zástupci.
ŠŘ2	Komunikace s poradenským systémem, při zápisu dětí do první třídy.
ŠŘ3	Prevence, komunikace s rodiči, spolupráce se školským poradenským systémem, základní diagnostika, metodická podpora třídního učitele.
ŠŘ4	Pracovat se žáky, kteří mají toto doporučení v poradenské zprávě, pracovat s třídním kolektivem, pomáhat pedagogům se stanovením postupu při vzdělávání, nabízet pomoc rodičům žáků.
ŠŘ5	Vytváření IVP a ŠVP, komunikace s rodiči a dětmi.
ŠŘ6	Školení, podávání informací dalším učitelům, organizace besed pro rodiče.
ŠŘ7	Vykonával by takové aktivity, které by měl ve smlouvě, podle příslušného zákona.
ŠŘ8	Administrativa kolem inkluze, podpůrných opatření, počáteční diagnóza, komunikace s rodiči, dětmi, kantory, s poradenským systémem. Vypracování IVP, ŠVP. Komunikace s rodiči na rodičovských schůzkách.
ŠŘ9	Prvotní vyhledávání žáků se SVP, komunikace s rodiči žáků. Spolupráce s vedením školy a hlavně učiteli, kteří vzdělávají žáky se SVP.

Zdroj: vlastní 2016

Tato otázka si kladla za cíl zjistit, jaké aktivity by měl vykonávat školní speciální pedagog na základní škole z pohledu ředitele školy. U mnoha rozhovorů při položení této otázky došlo k problému, že respondenti neměli přehled o činnostech, které by měl školní speciální pedagog zastávat, a proto některé odpovědi byly stručné nebo bylo nutné respondentovi funkci školního speciálního pedagoga poněkud přiblížit, aby mohl na tuto otázku odpovědět. Z odpovědí respondentů (viz tabulka č. 10) vyplývá, že respondenti se

v mnoha aktivitách neshodují. Respondent ŠŘ9 dokonce v rozhovoru uvedl, že si aktivity tipuje, že nemá představu, co by školní speciální pedagog mohl na základní škole dělat. V podobném duchu se vyjádřil respondent ŠŘ7 ale s tím rozdílem, že se odvolal na pracovní smlouvu a popřípadě příslušný zákon.

Rozdílnost odpovědí zapříčinila zřejmě nezkušenost s prací školní speciálního pedagoga na dané škole. Respondent ŠŘ8 naopak projevils zájem o činnost školního speciálního pedagoga a tím se rozsah jeho odpovědi jednoznačně odlišoval. Pro úplnou představu přikládám doslovnou odpověď ŠŘ 8 na tuto otázku. „*Hlavně by dle mě měl obstarávat administrativu kolem inkluze a podpůrných opatření. Počáteční diagnóza dětí, komunikace s rodiči a s kantory, spolupráce a komunikace s poradenským systémem. Vypracovávání individuálních plánů a nyní také vypracování a spolupráce s ředitelem školy ohledně ŠVP. Největší výhodou, kdybych měl speciálního pedagoga, by byla pro mě komunikace s rodiči na rodičovských schůzkách, což by byla bomba*“. Z důvodu nadšení respondenta při rozhovoru jsem ještě respondentovi ŠŘ8 položila doplňující otázku: „*Proč by to byla ‚bomba‘ mít speciálního pedagoga na třídních schůzkách?*“ ŠŘ8 odpověděl: „*Hlavně on jako odborník by mohl vysvětlit rodičům žáků dětí intaktních, jak probíhá vyučování, že není narušováno a vše probíhá tak, jak má. Třídní učitel by měl ve speciálním pedagogovi velkou oporu*“. Hlavní činností, kterou by měl školní speciální pedagog na základní škole na starosti, je sestavování IVP, ŠVP, komunikace se školským poradenským zařízením, měl by být přítomen při zápisu do první třídy, kde by docházelo k primární diagnostice dětí se SVP, dále uváděli respondenti také jeho spolupráci s třídním učitelem a pedagogy.

Na tuto otázku v kategorii „*Činnosti, které by měl speciální pedagog vykonávat na ZŠ z pohledu ředitelů škol*“ navazovala další otázka, která měla odhalit další činnosti školního speciálního pedagoga na základní škole. Tato otázka byla položena respondentům takto: „*V jakých nejčastějších situacích by měl dle Vás učitel spolupracovat se školním speciálním pedagogem?*“. Odpovědi na tuto otázku budou pro přehlednost zaznamenané v tabulce č. 11.

Tabulka č. 11 Situace, ve kterých se učitel obrací na školního speciálního pedagoga

Respondent	Situace
ŠŘ1	Bohužel zatím nemám konkrétní představu situace, kdy by se učitel obracel na speciálního pedagoga.
ŠŘ2	Pokud má učitel podezření, že ve třídním kolektivu není něco v pořádku.
ŠŘ3	Pomoc s žáky se SVP, pokud má učitel pocit, že není ve třídě vše v pořádku.
ŠŘ4	Pomoc při rodičovských schůzkách, pokud je ve třídě nějaký problém.
ŠŘ5	Když by učitel potřeboval, osvětlí nějaké postupy při práci se žákem se SVP.
ŠŘ6	Měla by být spolupráce s třídním učitelem, který má podezření, že má ve třídě žáka se SVP.
ŠŘ7	Pokud bude potřebovat poradit s konkrétními postupy při práci se žáky se SVP.
ŠŘ8	To by záleželo na aktuální situaci ve škole.
ŠŘ9	Pokud by jenom trochu měl podezření, že potřebuje metodickou podporu. Když se domnívá, že některý žák nechápe učivo nebo je pomalejší.

Zdroj: vlastní, 2016

Cílem této otázky bylo zjistit, zda si ředitelé škol umějí představit, jaké činnosti v praxi by měl vykonávat školní speciální pedagog ve spolupráci s běžným učitelem základní školy. Jak vyplývá z odpovědí (viz tabulka č. 11), zkušenosti s prací školního speciálního pedagoga ve spolupráci s učiteli v praxi není velká, a proto respondenti při odpovídání na tuto otázku přesně nevěděli, jak takto spolupráce funguje. Ale i přesto se respondenti pokoušeli vcítit do situací, kdy by pedagog měl spolupracovat se školním speciálním pedagogem. V tabulce tyto situace sledujeme, jako např. pokud má učitel

podezření, že ve třídním kolektivu není něco v pořádku, měl by poskytovat podporu pedagogovi při třídních schůzkách, při osvětlování postupů při práci se SVP.

Poslední otázka vztahující se také ke kategorii „*Činnosti, které by měl speciální pedagog vykonávat na ZŠ z pohledu ředitelů škol*“, byla formulována tak, aby bylo zjištěno, zda ředitelé základních škol mají představu o komplexnosti využití školního speciálního pedagoga na základní škole či ne. Zadání proběhlo takto: „*Uvítal byste jako ředitel školy možné kurzy nebo školení pod vedením speciálního pedagoga pro Váš pedagogický sbor? (O jaké kurzy byste měl zájem)*“. Odpovědi zaznamenává tabulka č. 12 níže.

Tabulka č. 12 Kurzy pro pedagogický sbor

Respondent	Kurzy, školení.
ŠŘ1	Žádný takovýto kurz nepotřebujeme jako škola, a to z toho důvodu, že máme různé kontakty na společnosti, které nám tato školení nabízejí.
ŠŘ2	Informace o tom, jak postupovat při práci s dětmi se SVP.
ŠŘ3	V aktuální situaci bychom potřebovali informace, jak spolupracovat s dětmi jiných národností s jazykovou bariérou.
ŠŘ4	Informace pro všechny učitele ohledně inkluze.
ŠŘ5	Meeting ohledně práce s autisty a s žáky s vývojovými poruchami chování.
ŠŘ6	Zprostředkování nových informací o inkluzivním vzdělávání, poskytování informací o práci s dětmi s vývojovými poruchami chování.
ŠŘ7	Tuto možnost nepotřebujeme, protože naši kantoři jsou velmi dobře proškoleni.
ŠŘ8	Poskytování informací o nových postupech při práci se žáky se SVP. Informovanost o nových legislativních změnách a podpůrných opatřeních.

ŠŘ9	Informovanost pedagogů o postupech při práci se žáky se SVP a nových trendech v těchto postupech.
-----	---

Zdroj: vlastní, 2016

Cílem této otázky bylo zjistit, zda ředitelé vybraných škol na Prachaticku mají přehled o komplexním využití školního speciálního pedagoga na ZŠ.

Z odpovědí respondentů (viz tabulka č. 12) je patrné, že pokud by na základní škole působil školní speciální pedagog, většina respondentů by volila tu možnost, aby v rámci své náplně práce informoval své kolegy o nových postupech při práci se žáky se SVP, dále také o změnách v legislativě ohledně žáků se SVP. Respondenti ŠŘ1 a ŠŘ7 uvedli, že tuto možnost nepotřebují, ŠŘ1 dokonce uvedl, že tyto činnosti u nich na škole realizují různé společnosti, které pro ně připravují různé meetingy na zvolené aktuální téma, jež je v dané situaci zajímaví.

Na základě zanalyzovaných dat jednotlivých otázek rozhovoru lze zodpovědět tyto výzkumné otázky:

1) Za jakých souvislostí by ředitelé vybraných škol uvažovali o zaměstnání speciálního pedagoga ve svém zařízení?

Na základě analyzovaných odpovědí, které se týkaly uplatnění školního speciálního pedagoga na základní škole, lze vyvozovat, že ředitelé základních škol na Prachaticku by o možném zaměstnání školního speciálního pedagoga na své škole uvažovali v tom případě, že by se jejich rozpočet navýšil o 250 000 až 300 000 Kč ročně. Další významnou souvislostí se zaměstnáním školního speciálního pedagoga na základní škole by se stal nárůst dětí se SVP. Dalším významným podnětem pro to, aby ředitelé vybraných škol školního speciálního pedagoga na svoji školu přijali, je novelizace vyhlášek a zákonů týkajících se žáků se SVP a to hlavně proto, že se bojí nárůstu administrativní činnosti kolem inkluzivního vzdělávání.

2) Jaké činnosti by měl speciální pedagog vykonávat na ZŠ z pohledu ředitelů škol?

Po analýze otázek výzkumu týkajících se činností školního speciálního pedagoga na základní škole z pohledu ředitelů vyplývá, že ředitelé vybraných škol na Prachaticku mají povětšinou pouze základní a úzký vhled do činností školního speciálního pedagoga na ZŠ. Jejich odpovědi byly spíše obecného charakteru a také by ředitelé speciálního pedagoga nechávali vykonávat ty činnosti, s nimiž mají na své škole největší problémy jako např. administrativní věci v rámci inkluzivního vzdělávání, psaní IVP. Mezi základní činnosti školního speciálního pedagoga na základní škole by dle ředitelů měla patřit především komunikace s rodiči žáků se SVP, metodická opora pedagogů, vytváření IVP a ŠVP a administrativní záležitosti v souvislosti s inkluzivním vzděláváním.

7 Diskuze

Výzkum ukázal, že ředitelé základních škol by školního speciálního pedagoga přijali v souvislostech s novou školskou legislativou, o níž se v této práci zmiňují v kapitole 2.3. Vzdělávání žáků se speciálními potřebami. S touto změnou souvisí další výzkumem zjištěná podmínka pro přijetí školního speciálního pedagoga na základní školu, a to případný nárůst žáků se SVP na základní škole. Toto téma je rovněž zmíněno v teoretické části v kapitole 2.3 Vzdělávání žáků se speciálními potřebami. S těmito již zmíněnými souvislostmi pro přijetí školního speciálního pedagoga souvisí další čttná odpověď na otázku, co by ředitele přimělo k přijetí školního speciálního pedagoga na ZŠ. Ředitelé se velmi obávají nárůstu administrativních úkonů při vytváření IVP, ŠVP a nového inkluzivního vzdělávání, kdy přesně nevědí, jak vše bude probíhat. Dále se obávají s tím spojených podpůrných opatření pro žáky se SVP. Na základě informací zjištěných v průběhu výzkumu se domnívám, že největší bariérou pro přijetí školního speciálního pedagoga na ZŠ představuje pro ředitele finanční rozpočet, který jim neumožňuje zřídit místo školního speciálního pedagoga na ZŠ. Pouze dva ředitelé základních škol si mohou speciálního pedagoga ve své škole dovolit. A to ještě pouze z toho důvodu, že v minulosti byli zapojeni do projektu, jenž hradil místo školního speciálního pedagoga po dobu určitou. Jak řekla sama respondentka ŠŘ 6: *„Po roce fungování speciálního pedagoga na základě projektu jsme si jako škola mohli osvědčit, že funkce speciálního pedagoga je velmi potřebná, mnohdy ulehčí a zjednoduší práci třídním učitelům, dokáže udělat (odhadnout) prvotní diagnózu. A po skončení projektu jsem si uvědomila, že jeho místo je pro nás důležité, ale jiné řešení, než si tu paní učitelku ponechat takto, jsme nenašli“*. Po skončení projektu si dotazovaní ředitelé neuměli představit fungování své školy bez přítomnosti této kvalifikované osoby, a proto přistoupili na řešení, kterému se věnují v teoretické části v kapitole 1.2 Speciální pedagog na základních školách. Toto řešení se jeví jako velmi vhodné jak pro danou školu, tak pro školního speciálního pedagoga. Tyto dvě oslovené školy si ponechaly školního speciálního pedagoga na polovinu pracovního úvazku a zbytek doplnily výukou hudební výchovy v jednom případě, v případě druhém výukou na prvním stupni. V souvislosti s přijetím školního speciálního pedagoga bylo

zkoumáno, zda by školní speciální pedagog měl disponovat určitými osobnostními dovednostmi, které by na dané škole umožnilo kvalitní uplatnění tohoto odborníka. Po analyzování těchto odpovědí se prokázalo, že osoba školního speciálního pedagoga by měla být empatická a asertivní. Domnívám se, že tyto dvě nejdůležitější dovednosti by měla mít, každá osoba, která pracuje s dětmi a to především v souvislosti s pochopení osobnosti dítěte. Další nezbytnou dovednost, kterou by ředitelé škol uvítali, představuje jeho dobrá komunikační schopnost (viz kapitola 1 Speciální pedagog). Tato schopnost by dle ředitelů byla nejvíce uplatňována především při komunikaci s rodiči, jak se také zmínil respondent ŠŘ2: „*No v podstatě záleží na konkrétní osobě, ale samozřejmě by měl umět být asertivní, a to zejména v situacích, kdy komunikuje s rodiči dětí*“. Při rozhovorech jsem nabyla dojmu, že na mnoha školách existuje problém vysvětlit rodičům žáků, že pokud se jejich intaktní dítě vzdělává společně se žákem se SVP, nedochází k žádnému narušení výuky, že kvalita výuky zůstává stále na stejné úrovni jako bez žáka se SVP. Z tohoto důvodu by mnoho ředitelů uvítalo existenci velmi dobré komunikační schopnosti u školního speciálního pedagoga, který jakožto odborník, dle respondentů, dokáže lépe vysvětlit situaci panující ve třídě. Především má představu, jaké metody se při vyučování používají, aby nedocházelo k výraznému narušení výuky ve třídě. Různorodost odpovědí zapříčinila zřejmě nezkušenost s prací školního speciálního pedagoga na daných školách. Otázkou však zůstává, zda by působení školního speciálního pedagoga na základní škole přes všechny bariéry, zde výše zmíněné, nemělo představovat prioritu pro ředitele školy a nejen pro ně, jelikož z výzkumu je patrné, že by působení školního speciálního pedagoga na škole v mnoha směrech ulehčilo vzdělávání žáků se SVP.

Pro zjištění konkrétních činností, které by dle ředitele školy měl školní speciální pedagog vykonávat, byly položeny tři otázky, z nichž vyplývá, že ředitelé základních škol často nemají přesný přehled o náplni práce školního speciálního pedagoga. Jak sama uvedla respondentka ŠŘ9: „*Jak znova říkám, nevím přesně, co speciální pedagog dělá, ale je mi jasné, že základní činnosti budou vypsány v příslušném zákoně*“. O této situaci, že ředitelé základních škol nemívají představu o činnostech školního speciálního pedagoga na ZŠ, je pojednáno v teoretické části v kapitole 1.2 Speciální pedagog na

základních školách. K nejčastějším činnostem školního speciálního pedagoga, které by dle ředitelů základních škol na Prachaticku měl vykonávat, náleží aktivity jako sestavování IVP a ŠVP, administrativní úkony v rámci inkluzivního vzdělávání, metodická podpora učitelů, komunikace s žáky i rodiči a vedení různých mítinků pro pedagogický sbor. Vhodně shrnul aktivity, které by měl školní speciální pedagog vykonávat, respondent ŠŘ8: *„Dle mě by měl obstarávat administrativu kolem inkluze a podpůrných opatření. Počáteční diagnóza dětí, komunikace s rodiči a s kantory, spolupráce a komunikace s poradenským systémem. Vypracovávání individuálních plánů a nyní také vypracování a spolupráce s ředitelem školy ohledně ŠVP. Největší výhodou, kdybych měl speciálního pedagoga, by bylo pro mě komunikace s rodiči na rodičovských schůzkách, což by byla bomba“*. Z analýzy otázek, které se vztahovaly k činnostem speciálního pedagoga, vyplývá, že ředitelé ZŠ by školního speciálního pedagoga využívali i na různá informační školení, kurzy pro ostatní pedagogy, a to zejména v okruhu témat práce s žáky se SVP, a k podávání informací o inkluzivním vzdělávání těchto žáků.

Na základě předkládané práce lze říci, že ředitelé vybraných základních škol vnímají uplatnění školního speciálního pedagoga povětšinou jako možnost, jež by jejich škole umožnila kvalitnější a komplexnější práci se žáky se SVP. O zřízení pracovního místa školního speciálního pedagoga by vybraní ředitelé základních škol na Prachaticku uvažovali, pokud by došlo k nárůstu žáků se SVP na jejich škole či v souvislosti s nárůstem administrativy spojené s novým inkluzivním vzděláváním. Toto uplatnění by bylo možné pouze v situaci, kdy by došlo k navýšení školního finančního rozpočtu o hodnotu minimálně 200 000 Kč až 300 000 Kč ročně. Vhled ředitelů vybraných základních škol na Prachaticku do tématu činností a aktivit, které by měl vykonávat školní speciální pedagog na ZŠ, není příliš široký. Hlavní činnost, kterou by měl speciální pedagog dle oslovených ředitelů zastávat, tvoří komunikace s rodiči a se školským poradenským zařízením a také logopedická činnost, která je dle vybraných ředitelů ZŠ velmi potřebná.

Na závěr je nutno dodat, že vzhledem k typu výzkumu a k velikosti výzkumného vzorku mohou být výsledky zkreslené. Důvody lze spatřovat jednak v časové dotaci

samotného rozhovoru, v neprojevení dostatečné důvěry k tazateli, ale také v nevhodné formulaci položených otázek.

Závěr

Téma mé bakalářské práce *Speciální pedagog a jeho místo v systému vzdělávání v ČR* jsem si vybrala jednak s ohledem na možné pokračování ve studiu speciální pedagogiky a zároveň mě oslovila v souvislosti s mou budoucí profesí speciálního pedagoga.

V teoretické části jsem se věnovala osobě speciálního pedagoga obecně, rozpracovala jsem předpoklady potřebné pro výkon tohoto povolání, dále požadované kvalifikační dovednosti speciálního pedagoga a rozdělení jednotlivých specializací tohoto oboru. Největší pozornost v této části práce byla soustředěna na působení školního speciálního pedagoga na ZŠ, a to s ohledem na cíl práce, jenž zní takto: „*Zjistit, jak vnímají ředitelé základních škol na Prachaticku možné uplatnění speciálního pedagoga v jejich školských zařízeních*“. V druhém oddílu teoretické části jsem se věnovala českému školskému systému, přičemž podstatná část této kapitoly se soustřeďuje na základní vzdělávání, a to i s možností alternativního vzdělávání. Nezbytnou součástí této kapitoly tvoří problematika vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a také inkluzivní vzdělávání.

Praktická část práce je realizována na základě polostrukturovaných rozhovorů s vybranými řediteli základních škol na Prachaticku. Po daný výzkum se mi podařilo oslovit 15 základních škol na Prachaticku, z tohoto počtu 9 oslovených ředitelů souhlasilo s poskytnutím rozhovoru. Cílem bakalářské práce bylo „*zjistit, jak vnímají ředitelé základních škol na Prachaticku možné uplatnění speciálního pedagoga v jejich zařízeních*“. K danému cíli práce byly sestaveny dvě výzkumné otázky: „*V jakých souvislostech by ředitelé vybraných škol uvažovali o zaměstnání speciálního pedagoga v jejich zařízeních*“ a „*Jaké činnosti by měl speciální pedagog vykonávat na ZŠ z pohledu ředitelů škol*“. Po provedení analýzy odpovědí respondentů lze konstatovat, že vybraní ředitelé by uvažovali o možném uplatnění speciálního pedagoga v souvislosti s nárůstem žáků se SVP na školách a v souvislosti s nově vzniklou administrativou ohledně inkluzivního vzdělávání. Mezi nejčastější činnosti, které by měl školní speciální pedagog vykonávat, řadí vybraní ředitelé základních škol komunikaci s rodiči, s poradenským zařízením, administrativní úkony kolem inkluzivního vzdělávání, vytváření IVP a ŠVP.

Tato práce by mohla sloužit jako dobrý informační zdroj o možnostech uplatnění speciálního pedagoga na základní škole. Dále by mohla věcněji přiblížit problematiku speciálního školství v systému vzdělávání, a to nejen studentům oboru speciální pedagogiky, ale také rodičům dětí se speciálními vzdělávacími potřebami.

Zpracování předkládané bakalářské práce bylo pro mě velmi přínosné, díky vhodně stanovenému tématu jsem měla příležitost poznat další možná uplatnění profese speciálního pedagoga.

Literatura

ČÁBALOVÁ, Dagmar. *Pedagogika*. Praha: Grada, 2011, 272 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2993-0.

ČAPEK, Robert. *Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnoticích metod*. Praha: 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3450-7.

ČERNÁ, Marie et al. *Česká psychopedie: speciální pedagogika osob s mentálním postižením*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015, 222 stran. ISBN 978-80-246-3071-7.

BARTOŇOVÁ, Miroslava a Marie VÍTKOVÁ. *Strategie ve vzdělávání dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami: texty k distančnímu vzdělávání*. Brno: Paido, 2007, 247 s. ISBN 978-80-7315-158-4.

BENDL, Stanislav et al. *Vychovatelství: učebnice teoretických základů oboru*. Praha: Grada, 2015, 306 stran. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4248-9.

DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. Praha: Karolinum, 1998, 374 s. ISBN 80-7184-141-2.

HÁJKOVÁ, Vanda a Iva STRNADOVÁ. *Inkluzivní vzdělávání: [teorie a praxe]*. Praha: Grada, 2010, 217 s. ISBN 978-80-247-3070-7.

HLAĎO, Petr. *Profesní orientace adolescentů: poznatky z teorií a výzkumů*. Brno: Konvoj, 2012, 135 s. ISBN 978-80-7302-164-1.

JANSKÝ, Pavel. *Problémové dítě a náhradní výchovná péče ve školských zařízeních*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2004, 169 s. ISBN 80-7041-114-7.

JUCOVIČOVÁ, Drahomíra a Hana ŽÁČKOVÁ. *Neklidné a nesoustředěné dítě ve škole a v rodině: základní projevy ADHD, zásady výchovného vedení, působení relaxačních technik, dospívání hyperaktivních dětí*. Praha: Grada, 2010, 238 s. ISBN 978-80-247-2697-7.

KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Hry v mateřské škole v teorii a praxi*. Praha: Grada, 2005, 184 s. ISBN 80-247-0852-3.

KUCHARSKÁ, Anna et al. *Školní speciální pedagog*. Praha: Portál, 2013, 223 s. ISBN 978-80-262-0497-8.

LAZAROVÁ, Bohumila In KNOTOVÁ, Dana. *Školní poradenství*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2014, 264s. Pedagogika ISBN 978-80-247-4502-2.

LUDÍKOVÁ, Libuše a Zdeňka KOZÁKOVÁ et al. *Základy speciální pedagogiky*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012, 106 s. ISBN 978-80-244-3092-8.

LUDWIG, Harald. *Vychováváme a vzděláváme s Marií Montessoriovou: (praxe reformně pedagogické koncepce)*. Vyd. 1. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2000. ISBN 80-7194-266-9.

MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003, 219 s. ISBN 80-7315-039-5.

MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006, 332 s. ISBN 80-247-1362-4.

MERTIN, Václav a Lenka KREJČOVÁ et al. *Výchovné poradenství*. Praha: Wolters Kluwer, Česká republika, 2013, 363 s. ISBN 978-80-7478-356-2.

PIPEKOVÁ, Jarmila et al. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. Brno: Paido, 2010, 401 s. ISBN 978-80-7315-198-0.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2001, 322 s. ISBN 80-7178-579-2.

PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika*. Praha: Portál, 2002, 481 s. ISBN 80-7367-047-X.

PRŮCHA, Jan. *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání*. Praha: Portál, 2012, 191 s. ISBN 978-80-7178-999-4.

PRŮCHA, Jan. *Přehled pedagogiky: úvod do studia oboru*. Praha: Portál, 2006. ISBN 978-80-262-0872-3.

REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada, 2009, 184 s. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-3006-6.

RENOTIÉROVÁ, Marie a Libuše LUDÍKOVÁ. *Speciální pedagogika*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. ISBN 80-244-1475-9.

ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*: Portál, 2007, 377 s. ISBN 978-80-7367-313-0.

VACKOVÁ Michaela, Lenka ODŘÁČKOVÁ In KNOTOVÁ, Dana. *Školní poradenství*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2014, 264s. Pedagogika ISBN 978-80-247-4502-2.

VALENTA, Milan. *Přehled speciální pedagogiky: rámcové kompendium oboru*. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0602-6.

VALIŠOVÁ, Alena, Hana KASÍKOVÁ a Miroslav BUREŠ. *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada, 2011, 456 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3357-9.

ZIKL, Pavel. *Děti s tělesným a kombinovaným postižením ve škole*. Praha: Grada, 2011, 112 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3856-7.

Legislativní dokumenty

Zákon č. 82 ze dne 19. března 2015, o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). 17 dubna 2015. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Částka 37, s 1384 - 139817. ISSN 1211-1244. V platném znění.

Zákon č. 561 ze dne 24. září 2004, o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). 10. listopadu 2004. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Částka 190, s 10262 - 10324. ISSN 1211-1244. V platném znění.

Zákon č. 563 ze dne 24. září 2004, o pedagogických pracovnících a o změnách některých zákonů. 10. listopadu 2004. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Částka 190. s 10333 – 10345. ISSN 1211-1244. V platném znění

Vyhláška č. 72/2005 Sb., ze dne 9. února 2005, o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních. 17. února 2005. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Částka 20, s 490- 502. ISSN 1211-1244. V platném znění.

Vyhláška č.73/2005 Sb., ze dne 9. února 2005, o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálně-vzdělávacími potřebami dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných. 17. února 2005. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Částka 20, s 503- 508. ISSN 1211-1244. V platném znění.

Vyhláška č. 317/2005 Sb., ze dne 1. září 2005. o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků. 8. srpna 2005. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Částka 111, s 5654 – 5674. ISSN 1211 – 1244. V platném znění.

Internetové zdroje

Ústavní zákon č. 162 ze dne 12. června 1998, kterým se mění Listina základních práv a svobod. In *Sbírka zákonů České republiky*. 13. července 1998. Částka 56. V platném znění. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>.

Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 3. 11. 2015 [cit. 2015-11-06]. ISSN 0031 – 3815. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/23169548/cz-iscd+2011.pdf/fa446ca2-e212-4dd8-a61e-a80a3152f7cb?redirect=https%3A%2F%2Fwww.czso.cz%2Fcsu%2Fczso%2Fdomov%3Fp_p_id%3D3%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dmaximized%26p_p_mode%3Dview%26_3_groupId%3D0%26_3_keywords%3Discd%26_3_struts_action%3D%252Fsearch%252Fsearch%26_3_redirect%3D%252Fweb%252Fczso%252Fkatalog-produktu-vydavame%26_3_y%3D0%26.

PRŮCHA, Jan. Speciální vzdělávací potřeby: spor o realizaci ve školách [online]. *Pedagogika*. 2013,2, s. 242-251 ISSN 2336-2189 (Online). [cit. 2015-12-08]. Dostupné z: <http://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/?p=550&lang=cs>.

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 Charakteristika respondentů	37
Tabulka č. 2 Charakteristika škol.....	38
Tabulka č. 3: Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami	41
Tabulka č. 4 Kdo pracuje se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami	42
Tabulka č. 5 Podněty pro zřízení školního speciálního pedagoga	43
Tabulka č. 6 Rozpočet a podmínky pro přijetí školního speciálního pedagoga.....	45
Tabulka č. 7 Přínosy práce školního speciálního pedagoga.....	48
Tabulka č. 8 Kurzy nad rámec studia.....	50
Tabulka č. 9 Dovednosti školního speciálního pedagoga dle ředitelů ZŠ	51
Tabulka č. 10 Aktivity školního speciálního pedagoga na ZŠ dle ředitelů škol	53
Tabulka č. 11 Situace, ve kterých se učitel obrací na školního speciálního pedagoga ...	55
Tabulka č. 12 Kurzy pro pedagogický sbor	56

Přílohy

Příloha č. 1 – Záznamový arch s otázkami

Příloha č. 2 – Přepis rozhovorů

Příloha č. 1 – Záznamový arch s otázkami

Představení výzkumu a výzkumníka

Dobrý den, jmenuji se Lenka Mikešová a jsem studentkou 3. ročníku oboru Speciální pedagogika – vychovatelství na Zdravotně sociální fakultě Jihočeské univerzity. V současné době píši bakalářskou práci na téma, jak vnímají ředitelé základních škol na Prachaticku možné uplatnění speciálního pedagoga v jejich zařízeních. Na základě cíle práce byly stanoveny dvě výzkumné otázky. V jakých souvislostech by ředitelé vybraných škol uvažovali o zaměstnání speciálního pedagoga v jejich zařízení? Jaké činnosti by měl speciální pedagog vykonávat na ZŠ z pohledu ředitelů škol?

Odpovědi budu zaznamenávat pomocí nahrávacího zařízení a poté budou přepsány do textu bakalářské práce. Při tomto rozhovoru Vám zaručuji anonymitu. To znamená, že nikde neuvedu Vaše jméno, příjmení, adresu ani další kontaktní údaje.

Charakteristika respondenta

Jaký je Váš věk?

Kolik let jste ve funkci ředitele školy?

Jaké máte vzdělání?

Jádro rozhovoru

1. Jsou ve Vašem zařízení integrováni žáci speciálními vzdělávacími potřebami?
2. Kdo nyní u Vás na škole pracuje se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami?
3. Co by pro Vás jako ředitele základní školy bylo podnětné pro to, abyste přijal školního speciálního pedagoga na Vaši školu?
4. Za jakých podmínek by bylo možné uplatnění školního speciálního pedagoga na Vaší škole?

5. Jaké úpravy v rozpočtu školy by byly potřeba provést, aby bylo možné zřídit místo školního speciálního pedagoga?
6. Jakým přínosem by měla být práce školní speciálního pedagoga pro Vaši školu a kantory?
7. Jaké dovednosti by měl dle Vás ovládat školní speciální pedagog, aby se kvalitně uplatnil ve Vaší škole?
8. Jaké kurzy nebo jiné formy vzdělávání byste uvítal jako ředitel školy, aby se rozšířilo možné uplatnění školní speciálního pedagoga na Vaší škole?
9. Jaké aktivity by dle Vás měl vykonávat školní speciální pedagog na Vaší škole?
10. V jakých situacích by dle Vás měli učitelé spolupracovat se školním speciálním pedagogem?
11. Uvítal byste jako ředitel školy možné kurzy nebo školení pod vedením školního speciálního pedagoga pro Váš pedagogický sbor? (O jaké kurzy byste měl zájem?)

Příloha č. 2 – Přepis rozhovorů

Rozhovor č. 1

Respondent - ŠŘ1

Věk: 40 let.

Vzdělání: Vysokoškolské pedagogické.

Doba postu ředitele: 4 roky.

Počet žáků: 289.

Jádro rozhovoru.

Zaměstnáváte u Vás ve škole školního speciálního pedagoga?

Ano, u nás ve škole zaměstnáváme 4 speciální pedagogy.

Vy opravdu zaměstnáváte 4 školní speciální pedagogy? Nejedná se náhodou o asistenty pedagoga?

Hm..., máte pravdu, u nás na škole působí 4 asistenti pedagoga.

Takže, pokud to dobře chápu, s prací školního speciálního pedagoga u Vás na škole nemáte zkušenosti?

Ne, nemáme.

Máte u Vás ve škole žáky se speciálními vzdělávacími potřebami?

Ano, nyní je u nás ve škole 13 žáků se SVP a z toho 9 žáků na 1. stupni a 4 na druhém stupni. 1 žák má tělesné postižení, 1 mentální postižení, 7 žáků má vývojové poruchy učení, 1 žák má sluchové postižení, 2 žáci mají autismus, 1 žák má poruchu chování.

Kdo nyní pracuje se žáky se SVP?

V rámci dalšího vzdělání pedagogů u nás na škole dochází ke školení a různým kurzům pro pedagogy. Tyto kurzy jsou vždy cíleny na určitou skupinu dětí se SVP.

O jaké konkrétní kurzy se jedná a kdo je zprostředkovává?

Například v loňském roce jsme absolvovali školení, jak pracovat s žáky s poruchami učení. Tyto kurzy nám nabízejí různé společnosti.

Napadlo vás někdy, že byste zřídil ve Vaší škole místo školního speciálního pedagoga?

O této možnosti jsem neuvažoval a neuvažuji, a to z toho důvodu, že u nás na škole velmi dobře funguje spolupráce mezi kantory a asistenty pedagoga.

Dejme tomu, že byste o tom uvažoval, co by bylo pro Vás podnětné k tomuto rozhodnutí?

Pokud bych o tom uvažoval, musel by se náš rozpočet navýšit minimálně o 250 000 ročně, což je nyní nereálné. Ale pokud bych měl tu možnost, největším podnětem by pro mě jako ředitele byla možnost ulehčit práci pedagogům a snazší komunikaci s rodiči a hlavně s poradenským systémem. Což by dle mých představ zprostředkoval speciální pedagog.

Za jakých podmínek by bylo možné uplatnění školního speciálního pedagoga?

Hlavní podmínkou jsou finance.

Jakým přínosem by byla práce školního speciálního pedagoga pro Vaši školu a kantory?

No nejspíše ulehčení práce ostatním pedagogům, větší prestiž školy, kvalitnější vzdělávání pro žáky se SVP.

Měl by dle Vás mít školní speciální pedagog nějaké dovednosti a schopnosti, které jsou důležité pro jeho práci?

Měl by mít větší empatickou schopnost, lepší cit pro řešení problémů mezi žáky, měl by to být takový „psycholog“ dle mého názoru.

Uvítal byste jako ředitel školy nějaké vzdělání nad rámec daného vzdělání dle zákona, která musí mít školní speciální pedagog?

Samozřejmě čím větší možnost uplatnění speciálního pedagoga v našem zařízení, tím lépe. Pro naši školu by bylo moc vhodné například logopedické nebo reedukační vzdělání. Z důvodu nárůstu reedukačních a mluvních problémů na prvním stupni.

Jaká by dle Vás měla být náplň školního speciálního pedagoga na Vaší škole?

Já bych si představoval, že by sestavoval IVP A ŠVP a pokud dojde k těm legislativním změnám, bylo by potřebné vypracovat dva ŠVP. Jeden pro běžné žáky a druhý pro žáky se SVP. Hlavní náplň by měla být komunikace s poradenským systémem a to vše ve prospěch žáků. Velmi důležitá aktivita by také byla komunikace se zákonnými zástupci.

V jakých situacích by dle Vás učitelé měli spolupracovat se školním speciálním pedagogem?

Bohužel, jak už jste si mohla všimnout, moc o práci speciálního pedagoga na škole nevím, a proto mě nenapadá žádná situace, kdy by učitel oslovoval speciálního pedagoga.

Uvítal byste jako ředitel školy možné kurzy nebo školení pod vedením školního speciálního pedagoga pro Váš pedagogický sbor?

My jako škola žádné takovéto kurzy nepotřebujeme, máme společnosti, které nám kurzy a mítinky pořádají a na dané aktuální téma.

Rozhovor č. 2

Respondent – ŠŘ2

Počet žáků: 15

Věk: 58 let.

Vzdělání: Vysokoškolské pedagogické.

Doba postu ředitele: 22 let

Jádro rozhovoru

Mohl byste mi popsat Vaši školu? (kolik máte žáků, pedagogů)

Naše škola je malotřídní. Máme dvě třídy v níž je 15 žáků. V současné době máme dvě učitelky, jednu asistentku pedagoga a pak jsem tu jako ředitel a zároveň také učitel.

Jsou ve Vaší škole integrováni žáci se speciálními vzdělávacími potřebami?

Ano, v současné době máme 7 dětí se SVP, 2 děti lehké mentální postižení, 1 dítě s těžkou vývojovou dysfázií, 1 žák se středně těžkým mentálním postižením, 3 děti poruchy učení a chování. Je to široký záběr různých potřeb, a proto je naše fungování na škole mnohem složitější, a to hlavně proto, že nemáme žádného kvalifikovaného odborníka, který by svoji práci mohl dělat naplno.

Jak probíhá práce s těmito dětmi?

Děti jsou umístěny ve třídách dle ročníků. Individuální plán jim píšu já jako ředitel a zároveň jejich třídní učitel. Máme zde paní učitelku, která tak jako já si dodělávala speciální pedagogiku, ale není zde jako speciální pedagožka ale jako učitelka 1. stupně.

Vím, že jste malá škola, ale neuvažoval jste někdy o tom, že byste zřídil místo školního speciálního pedagoga na Vaší škole?

Bohužel naše situace mi tuto možnost nikdy neumožnila a do budoucna myslím, že ani neumožní.

Ale dejme tomu, že by tu byla ta možnost a vy byste mohl zřídit místo školního speciálního pedagoga, co by bylo pro Vás podnětné a zásadní pro zřízení této funkce?

Největším podnětem pro mě by bylo nárůst žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Když o tom tak přemýšlím, tak i nová legislativa mi naznačuje, že tato funkce bude potřebná, a to hlavně z důvodů velkého množství administrativních úprav ve vzdělávání.

A napadá Vás jako ředitele ještě nějaká situace, která by Vás přiměla k tomu, abyste zaměstnal školního speciálního pedagoga?

Často nám trošku vážne komunikace s poradenským systémem, vím, že zřízení funkce speciálního pedagoga by to usnadnila. Také komunikace s rodiči je velmi náročná a často složitá a myslím si, že speciální pedagog by to mohl usnadnit.

Musel byste udělat nějaké úpravy v rozpočtu pro zřízení místa pro školního speciálního pedagoga?

Samozřejmě, v rozpočtu by muselo přibýt alespoň 250 000 korun, abych si tuto funkci mohl dovolit u nás na škole.

Jaká by dle Vás měla být náplň práce školního speciálního pedagoga na Vaší škole?

Nevím, zda přesně vím, co by dle zákona měl dělat speciální pedagog na základní škole, ale já mam takovou představu, že by doplňoval pedagogický sbor.

Mohl byste mi, prosím, trošku rozvést, co si představujete pod „doplňováním pedagogického sboru?“

Hm ... jak to říct. Měl by spolupracovat s třídním učitelem žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, dále by měl převzít vytváření IVP. Nedílnou součástí jeho práce by měla být také částečná a prvotní diagnostika a doporučení rodičům navštívit poradenské zařízení. U nás na škole by také mohl převzít funkci metodika prevence, kterého v současnosti také dělám já.

Měl by dle Vás mít školní speciální pedagog nějaké dovednosti a schopnosti, které jsou důležité pro jeho práci?

No v podstatě zaleží na konkrétní sobě, ale samozřejmě by měl umět být asertivní a to zejména v situacích, kdy komunikuje s rodiči dětí. Empatické chování a naslouchání druhým. Dobrá komunikační schopnost.

Uvítal byste jako ředitel školy nějaké vzdělání nad rámec daného vzdělání dle zákona, která musí mít školní speciální pedagog?

No možná to bude znít moc optimisticky a nereálně, ale mě by se moc líbilo, kdyby speciální pedagog byl zároveň takový školní psycholog, což by rozšířilo jeho možnost uplatnění. A myslím si, že logopedický kurz by také nebyl zbytečný, naopak velmi vhodně využitelný i u nás na tak malé škole.

Napadají Vás ještě nějaké aktivity, při kterých byste uvítal školního speciálního pedagoga na Vaší škole?

Možná se budu opakovat, ale komunikace s poradenským systémem. U zápisů do první třídy by mohl být velkou výhodou, a to nejen pro pedagogy, ale také pro děti či rodiče.

V jakých situacích by dle Vás učitelé měli spolupracovat se školním speciálním pedagogem?

Učitel by se na speciálního pedagoga měl obracet s konkrétním problémem, nebo když má podezření, že ve třídě není něco v pořádku.

Uvítal byste jako ředitel školy možné kurzy nebo školení pod vedením školního speciálního pedagoga pro Váš pedagogický sbor?

No... jsme hodně malá škola, ale i přesto bychom byli rádi, kdybychom měli možnost přebírat informace od odborníka. Jak jsem již říkala, mám vystudovanou speciální pedagogiku, ale bohužel nemohu se tomu tak věnovat, jak bych chtěla, a proto by se mi zde odborník na plný úvazek velmi hodil.

Rozhovor č. 3

Respondent – ŠŘ3

Věk: 56 let.

Vzdělání: Vysokoškolské pedagogické.

Doba postu ředitele: 9 let.

Počet žáků na škole: 395.

Jádro rozhovoru

Jsou ve vašem zařízení integrováni žáci speciálními vzdělávacími potřebami?

Ano, nyní máme ve škole široké spektrum speciálně-vzdělávacích potřeb u dětí, a proto máme více práce s jejich začleněním.

O jaký počet žáků se jedná?

Čekal jsem, že se na to zeptáte, ale bohužel se nezlobte, ale konkrétní čísla Vám nesdělím.

Kdo nyní u Vás na škole pracuje se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami?

Momentálně u nás se žáky SVP pracuje třídní učitel, asistent pedagoga a výchovný poradce. V současné situaci si začínáme uvědomovat, že tato péče nestačí a vím hlavně, že v administrativních věcech máme trochu problémy.

O jaké problémy se jedná, zda to můžete specifikovat?

Hlavně vytváření individuálních plánů, stanovení metod, které máme využívat při práci se žáky se SVP.

Jak probíhá práce s žáky se SVP nyní?

Postup práce s dětmi stanovuje pedagogicko - psychologická poradna či SPC, ale tento postup práce není dle nás vždy vhodný a naši učitelé přesně nevědí, jak se v některých situacích chovat.

Co by pro Vás jako ředitele základní školy bylo podnětné pro to, abyste přijal školního speciálního pedagoga na Vaši školu?

Stále je to můj důležitý úkol, vše závisí pouze na financích. Snažím se momentálně sehnat peníze na speciálního pedagoga, ale bohužel tyto peníze nejsou. Podnětné pro mě je už tato situace u nás ve škole, narůstá množství žáků se SVP a nejen ti, ale máme mnoho přistěhovaných dětí, které nerozumějí dobře česky.

Za jakých podmínek by bylo možné uplatnění školního speciálního pedagoga na Vaší škole?

Pokud bych na něj získal peníz, bylo by vše připravené na jeho práci. Vypsal bych výběrové řízení a speciální pedagog by byl uplatnitelný ihned.

Jaké úpravy v rozpočtu školy by byly potřeba udělat, aby bylo možné zřídit místo školního speciálního pedagoga?

V tomto případě mi rozpočet nedovoluje se tím zabývat. Ale na zřízení bych potřeboval tak 300 000 ročně, aby byl speciální pedagog zřízený na celý úvazek.

Jakým přínosem by měla být práce školního speciálního pedagoga pro Vaši školu a kantory?

Pomoc pedagogům s žáky s problémy chování, úzká spolupráce se školním psychologem, preventivní práce ve třídách a s jednotlivci, řešení šikany, spolupráce s rodiči.

Jaké dovednosti by měl dle Vás mít školní speciální pedagog, aby se kvalitně uplatnil ve Vaší škole?

Umět jednat s problémovými žáky a jejich rodiči, pomoc učitelům ve výchovném a vzdělávacím procesu, vcítění se do role rodiče ale i učitelské (s problematickými žáky).

Jaké kurzy nebo jiné formy vzdělávání byste uvítal jako ředitel školy, aby se rozšířilo možné uplatnění školního speciálního pedagoga na Vaší škole?

Výcvik psychoterapie, mentoringu, koučování, logopedie, a kdyby měl jeden jedinec všechny tyto kurzy, byl by ideální speciální pedagog.

Jaké aktivity by dle Vás měl vykonávat školní speciální pedagog na Vaší škole?

Měl by být také preventista, komunikace s rodiči, spolupráce se školským poradenským systémem, základní diagnostika vybraných žáků, metodická podpora třídním učitelům.

Jakým přínosem by bylo působení školního speciálního pedagoga pro kolegy v pedagogickém sboru?

Velká pomoc s žáky s potížemi s učením, chováním a dalšími znevýhodněními, pomoc při styku se zákonnými zástupci.

V jakých situacích by dle Vás učitelé měli spolupracovat se školním speciálním pedagogem?

Pomoc s žáky s potížemi s učením, chováním a dalšími znevýhodněními, pomoc při styku se zákonnými zástupci. Hlavně pokud třídní učitel má domněnku, že má ve třídě nějakého problémového žáka.

Uvítal byste jako ředitel školy možné kurzy nebo školení pod vedením školního speciálního pedagoga pro Váš pedagogický sbor?

Momentálně mě nenapadají žádné specifické kurzy.

Rozhovor č. 4

Respondent - ŠŘ4.

Věk: 38 let.

Vzdělání: Vysokoškolské pedagogické.

Doba postu ředitele: 9 let.

Počet žáků na škole: 590.

Jádro rozhovoru

Jsou ve vašem zařízení integrováni žáci se speciálními vzdělávacími potřebami?

Ano, máme tu mnoho forem speciálních vzdělávacích potřeb od lehčích až po ty více náročné na zařízení všech možných forem vzdělání.

Mohla bych znát konkrétní počet těchto žáků?

Bohužel, pro diskrétnost a s ohledem na tyto žáky Vám počet neřeknu.

Kdo nyní u Vás na škole pracuje se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami?

Máme zde asistenty pedagoga a na malý úvazek speciálního pedagoga, který ale vede taky hodiny hudební výchovy.

Jak to probíhá ta práce s dětmi se SVP?

Asistent pedagoga se věnuje dětem během vyučovacích hodin a speciální pedagog s jeho malým úvazkem po vyučování, kdy mají děti s ním domluvené různé konzultace.

Co bylo pro Vás jako ředitele základní školy podnětné pro to, abyste přijal školního speciálního pedagoga na Vaši školu?

Speciálního pedagoga jsme přijali z důvodu narůstajícího počtu žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a potřebě mít tohoto pracovníka na škole. Sice zde pracuje pouze na malý úvazek, ale to je pro naše žáky a učitele velká pomoc.

Za jakých podmínek bylo možné uplatnění školního speciálního pedagoga na Vaší škole?

Získání finančních prostředků z dotačních titulů, ne z rozpočtu školy. Tyto získané peníze nám zatím stačí pouze na částečný úvazek, ale je patrné, že kdybychom měli finance na speciálního pedagoga na celý úvazek, byl by vhodně využitý.

Jaké úpravy v rozpočtu školy byly potřeba udělat, aby bylo možné zřídit místo školního speciálního pedagoga?

Na celý úvazek pro speciálního pedagoga bych jako ředitelka školy potřebovala 300 tisíc korun ročně. Cože není malá částka. Neumím si zatím představit, že bychom této částky docílili.

Jakým přínosem by měla být práce školního speciálního pedagoga pro Vaši školu a kantory?

Přínosem již je v práci se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, podpora kantorů při řešení problémů v oblasti práce se třídou, doporučení individuálních postupů při řešení problému se žákem.

Jaké dovednosti by měl dle Vás mít školní speciální pedagog, aby se kvalitně uplatnil ve Vaší škole?

Splňovat kvalifikační předpoklady dle zákona o pedagogických pracovnících, otevřený a komunikativní a hlavně empatický.

Jaké byste uvítal vzdělání u školního speciálního pedagoga, který by mohl působit na Vaší škole?

Vzdělání je stanovené zákonem, což je podmínka pro přijetí do pracovního poměru. Ale samozřejmě pokud by měl něco nad rámec povinného studia, bylo by to ideální.

Jaké kurzy nebo jiné formy vzdělání byste uvítal jako ředitel školy, aby se rozšířilo možné uplatnění školního speciálního pedagoga na Vaší škole?

Vzdělávání, které vede k pochopení člověka samotného a následně k pochopení i toho druhého. Jako například psychoterapeutický kurz.

Jaké aktivity by dle Vás měl vykonávat školní speciální pedagog na Vaší škole?

Pracovat se žáky, kteří mají toto doporučeno v poradenské zprávě, pracovat se třídními kolektivy, pomáhat pedagogům ve stanovování přístupu k jednotlivým žákům, nabízet pomoc rodičům žáků, pracovat se žáky i pedagogy dle aktuálních situací.

Jakým přínosem je působení školního speciálního pedagoga pro kolegy v pedagogickém sboru?

Jednoznačně podpora pro pedagogy a hlavně zastání při různých rodičovských schůzkách.

Uvítal byste jako ředitel školy možné kurzy nebo školení pod vedením školního speciálního pedagoga pro Váš pedagogický sbor?

Do budoucna by šlo o informace ohledně inkluze pro všechny pedagogy. Myslím si, že to bude zásadní problém k řešení.

Rozhovor č. 5

Respondent – ŠŘ5

Věk: 47.

Vzdělání: Vysokoškolské pedagogické.

Doba postu ředitele: 17 let.

Počet žáků na škole: 39.

Jádro rozhovoru

Jsou ve Vašem zařízení integrováni žáci se speciálními vzdělávacími potřebami?

Ano, v naší škole máme dva integrované žáky. Jedná se o tělesný handicap a druhý je momentálně diagnostikovaný jako jedinec s lehkým mentálním postižením.

Kdo nyní pracuje u Vás na škole se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami?

Naše škola je malotřídní, a proto je u nás vše speciální a jiné než v jiných školách. Jsme tu dva učitelé a s tím, že já jsem ještě ředitel. Máme zde jednu asistentku pedagoga, která se věnuje oběma dětem. Děti jsou v jedné třídě a asistentka je u nich po dobu výuky. Paní učitelka zde funguje také jako výchovný poradce. Naše škola je taková větší rodina.

Jak probíhá práce s dětmi se SVP?

Jak už bylo řečeno, máme asistentku pedagoga, ale moje představy o práci s těmito dětmi jsou jiné, chybí nám zde nějaký odborník, který by dokázal udělat počáteční vyhledávání těchto dětí, diagnostiku a hlavně by bylo potřeba zlepšit komunikaci s poradenským systémem, která není dobrá.

Jaké úpravy by byly potřeba udělat ve vašem rozpočtu, abyste si mohli zřídit místo školního speciálního pedagoga?

No kdyby náš zřizovatel vyhrál někde nějaké miliony, abychom ho mohli zřídit, byl bych nadšený. Teď vážně, bylo by potřeba navýšit rozpočet nejlépe a nejméně o 250 000 Kč ročně.

Co by bylo pro Vás jako ředitele školy podnětné pro zřízení místa školního speciálního pedagoga? (samozřejmě peníze byste měl k dispozici)

Těch podnětů je mnoho už teď, teď aby se našly ale ty peníze. Pokud chcete opravdu vědět, co by bylo pro mě podnětné, tak určitě ta administrativa kolem inkluze mě velmi děsí a nové podpůrné opatření ohledně žáků se SVP. To by bylo hodně velká pomoc pro nás ve škole.

Za jakých podmínek by bylo možné uplatnění školního speciálního pedagoga na Vaší škole?

Podmínky pro zázemí bychom našli, měli bychom volnou místnost, kde by bylo potřeba udělat jen pár drobných rekonstrukčních opatření. Hlavní podmínka by byla dostatečná kapacita financí v rozpočtu. Tím, že jsme malotřídní škola, bylo by potřeba, aby speciální pedagog byl zároveň, alespoň na částečný úvazek, i učitel nějakého předmětu.

Jakým přínosem by měla být práce školního speciálního pedagoga pro Vaši školu?

Momentálně naše škola nepotřebuje speciálního pedagoga, ale pokud bych se měl zamyslet do budoucna, myslím si, že bude potřeba na každé škole a přínosem bude hlavně jeho odbornost a různé zkušenosti s prací se žáky se SVP a také rozhodně mně konkrétně by mohl ulehčit papírování kolem IVP a různých zpráv pro poradny a rodiče, krajský úřad.

Jaké dovednosti by dle Vás měl mít školní speciální pedagog, aby se kvalitně uplatnil na Vaší škole?

Měl by být dobrý učitel, empatický.

Uvítal byste jako ředitel školy možné kurzy nebo školení pod vedením školního speciálního pedagoga pro Váš pedagogický sbor?

Na to je velmi těžká odpověď, v naší situaci se pedagogický sbor skládá ze dvou učitelů a jedné asistentky, proto si myslím, že si dokážeme různé školení obstarat sami

svépomocí. Ale pokud by tu byla ta možnost, určitě nějaký mítink pro učitele ohledně zacházení a práce s autismem a vývojovými poruchami chování.

V jakých situacích by dle Vás učitelé měli spolupracovat se školním speciálním pedagogem?

Pokud by učitel potřeboval metodickou podporu.

Rozhovor č. 6

Respondent – ŠŘ6

Věk: 40 let.

Vzdělání: Vysokoškolské pedagogické.

Doba postu ředitele: 3 roky.

Počet žáků na škole: 270.

Jádro rozhovoru

Jsou ve Vašem zařízení integrováni žáci se speciálními vzdělávacími potřebami?

Ano, máme u nás šest integrovaných dětí.

Mohla byste specifikovat jejich důvod integrace?

Jedná se ve směs, o žáky s poruchami učení a chování, nyní zde nemáme žádné tělesné a psychické postižení.

Kdo nyní u Vás pracuje se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami?

Do roku 2015 jsme měli na plný úvazek zaměstnaného speciálního pedagoga, ale bohužel na podmínky projektu jsme nedosáhli dále a tato funkce byla zrušena. Paní, co dělala speciální pedagožku, zde zůstala jako učitelka na prvním stupni a bylo s ní domluveno, že dostane zkrácený úvazek na prvním stupni a dále bude určité procento úvazku mít jako speciální pedagožku. Tato učitelka se dětem se SVP věnuje pravidelně po vyučování a dále s dětmi pracují běžní učitelé, výchovný poradce, metodik prevence.

Co Vás vedlo k tomu, abyste ponechala alespoň nějaké procento úvazku pro školního speciálního pedagoga?

Po roce fungování speciálního pedagoga na základě projektu jsme si jako škola mohli osvědčit, že funkce speciálního pedagoga je velmi potřebná, mnohdy ulehčí a zjednoduší práci třídním učitelům, dokáže udělat (odhadnout) prvotní diagnózu. A po skončení projektu jsem si uvědomila, že jeho místo je pro nás důležité, ale jiné řešení, než si tu paní učitelku ponechat takto, jsme nenašli.

Když se vrátíme ještě k práci s žáky se SVP, jak u Vás tedy probíhá tato práce?

U nás tedy speciální pedagožka nějaké dny v týdnu má s dětmi domluvené konzultace po hodině, kde doplňují například nedostatky z hodin nebo naopak se snaží najít řešení různých problémů. A u nás ve škole je výhoda toho, že zde vedle máme mateřskou školu, kam dochází speciální pedagožka jednou za měsíc a vyhledává a mapuje si děti, které mají různé náznaky toho, že budou potřebovat zvýšenou péči.

Jaké úpravy v rozpočtu u Vás ve škole by bylo potřeba udělat, abyste mohla mít školního speciálního pedagoga na celý úvazek?

Tato otázka je velmi složitá, ale dejme tomu, že minimálně 250 000 Kč ročně navíc v našem rozpočtu by mi umožnilo zřídit celý úvazek speciálnímu pedagogovi.

Dejme tomu, že tyto peníze máte. Co by pro Vás jako ředitele ZŠ bylo podnětné proto, abyste toto místo zřídil?

Hlavní podnětem by rozhodně byla pro mě nová legislativa, která nám přinese mnohem více starostí a hlavně papírování. Dále je u nás na škole celkem velký nárůst dětí cizí národnosti, i to by bylo možné řešit s pomocí speciálního pedagoga.

Za jakých podmínek by bylo možné uplatnění školního speciálního pedagoga na Vaší škole?

Určitě nárůst finančního rozpočtu, dále by bylo potřeba zřídit výběrové řízení a vybrat toho nejvhodnějšího kandidáta na toto místo. Určitě menší úpravy kabinetu pro něj a nějaké drobnosti by se ještě našly.

Jakým přínosem by měla být práce školního speciálního pedagoga pro Vaši školu a kantory?

Již částečný úvazek naší paní učitelky je velmi přínosný, samozřejmě vím, že kdybychom mohli mít speciálního pedagoga na plný úvazek, byla by práce s žáky se SVP mnohem snazší a hlavně kvalitnější. Mnohdy by nemuselo docházet k tomu, že tento žák je pomalejší a hlavně rodiče by mohli vidět, že škola dělá pro tyto žáky mnohem víc.

Jaké dovednosti či schopnosti by měl mít dle Vás školní speciální pedagog?

No samozřejmě by měl mít odbornou kvalifikaci pro tuto práci a jako osobnost by měl být komunikativní, asertivní, empatický a určitě trpělivý, protože trpělivost je nejdůležitější vlastnost, dle mě, pro učitele.

Měl by mít školní speciální pedagog, který by byl u Vás zaměstnaný, nějaké dodatečné kurzy nebo jiné formy vzdělání, aby byl pro Vás více uplatnitelný?

No samozřejmě základní vzdělání je určeno zákonem, ale nad rámec tohoto vzdělání by mohl mít například kurz logopedie nebo vědět, jak přesně zacházet s žáky s poruchami chování, učení. A v naší situaci by se velmi dobře uplatnil speciální pedagog, který by byl orientovaný také na problematiku cizinců.

Jaké aktivity by měl školní speciální pedagog dle Vás vykonávat na Vaší škole?

Základní aktivity jsou samozřejmě stanovené příslušným zákonem. Ale dle mě by měla být největší aktivita věnovaná tomu, aby speciální pedagog školil či radil ostatním kantorům, jak pracovat s žáky se SVP. Dále by na škole neměl být jen pro žáky se SVP, ale pro žáky běžné. Mohl by dělat různé besedy pro rodiče, aby je informoval, jak se jejich dítě vzdělává a jak probíhá jeho vzdělávání.

Když říkáte, že byste uvítala různá školení či rady od školního speciálního pedagoga pro další kantory sboru, o co přesně by se jednalo?

Jednalo by se hlavně o podávání nových informací ohledně inkluzivního vzdělávání a dále jak pracovat s dětmi, co mají vývojové poruchy chování, kterých poslední dobou přibývá.

V jakých nejčastějších situacích by měl dle Vás učitel spolupracovat se školním speciálním pedagogem?

Spolupráce učitele a speciálního pedagoga by měla být od zárodku zjištění, že se v jeho hodinách či třídě vyskytuje žák se SVP.

Rozhovor č. 7

Respondent – ŠŘ7

Věk: 57let.

Vzdělání: Vysokoškolské pedagogické.

Doba postu ředitele: 26 let.

Počet žáků na škole: 106.

Jádro rozhovoru

Jsou ve Vaší škole integrováni žáci se speciálními vzdělávacími potřebami?

Ano, v letošním roce máme 109 žáků, z toho je 6 žáků integrovaných a mají individuální vzdělávací plán.

O jaké speciální vzdělávací potřeby se jedná?

V současné době máme 4 asistentky pedagoga, přičemž u všech 6 dětí se projeví vývojové poruchy učení.

Kdo nyní pracuje se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami u Vás na škole?

Jak již bylo zmíněno, máme 4 asistentky pedagoga, poté zde máme výchovného poradce a metodika prevence. Z důvodu toho, že my jsme spádová škola pro dětský domov Žichovec, občas spolupracujeme s etopedy, co dojíždějí za těmito dětmi do dětského domova.

Jak probíhá práce s těmito dětmi?

Máme zde mateřskou školu a již odtud nám přicházejí zprávy o tom, zda se nějaké dítě jeví jako dítě s poruchou. Proto počáteční diagnóza je již stanovena poměrně brzy. Poté spolupracujeme s pedagogicko-psychologickou poradnou, také jsme jednou spolupracovali se speciálně-vzdělávacím centrem.

Máte zkušenosti s prací školního speciálního pedagoga na základní škole?

Bohužel nemám, ani nemám představu, co takový speciální pedagog dělá a k čemu je možné ho využívat. Já jako ředitelka této školy bych raději přijala školního psychologa než speciálního pedagoga, ale proč, to Vám bohužel neřeknu.

Dejme tomu, že byste toto místo pro školního speciálního pedagoga chtěla zřídit, myslíte si, že by byla potřeba navýšit finanční rozpočet Vaší školy?

Moment, já se podívám do tabulky, kde mám určitá místa na škole a do jaké platové třídy spadají.... No jak tak koukám, bylo by potřeba navýšit rozpočet nejméně o 300 tisíc Kč, aby mohl ten speciální pedagog pracovat na naší škole na plný úvazek.

Co by pro Vás jako ředitele školy bylo podnětné k přijetí školního speciálního pedagoga na Vaši školu?

Já tedy přesně nemám představu, co dělá, ale dejme tomu, že největším podnětem pro mě jako ředitele by bylo nárůst žáků s problémovým chováním a také možná očekávaný nárůst dětí se SVP z důvodu nové legislativy.

Za jakých podmínek by bylo možné uplatnění školního speciálního pedagoga na Vaší škole?

No jak už jsem zjistil, musel by se mi navýšit rozpočet o velmi velkou částku. Také by bylo potřeba větší množství žáků se SVP. Kabinet pro jednoho pedagogického pracovníka navíc by nebyl problém zřídit.

Jaký přínosem by měla být práce školního speciálního pedagoga pro Vaši školu a kantory?

No s novou legislativou ve školství se nese mnoho administrativy, takže pokud bychom měli zaměstnaného speciálního pedagoga, veškerá možná administrativa ohledně inkluze by byla na něm. Nadále by mohl informovat zbývající kantory o různých postupech v práci s žáky se SVP.

Jaké dovednosti, schopnosti by měl mít školní speciální pedagog, aby se kvalitně uplatnil na Vaší škole?

Jako osobnosti by mu rozhodně neměla chybět empatie, komunikační schopnost, asertivita. Rozhodně by měl umět objektivně hodnotit konkrétní situaci.

Jaké byste uvítal vzdělání školního speciálního pedagoga pro Vaši školu?

Rozhodně je to pedagogický pracovník, takže vzdělání je stanoveno zákonem, ale dle mě u nás ve škole by nám nejvíce pomohl speciální pedagog, který by měl etopedické zaměření, a to hlavně z důvodu přítomnosti dětí z DD Žichovec.

Jaké kurzy nebo dodatečné vzdělání by měl dle Vás mít školní speciální pedagog, aby byl pro Vás dobře uplatnitelný?

No myslím si, že pokud bude velmi kvalitně vykonávat svojí práci, není potřeba, aby měl nějaké kurzy navíc.

Jaké aktivity dle Vás by měl vykonávat školní speciální pedagog na Vaší škole?

No samozřejmě by měl vykonávat takové aktivity, které má stanovené ve smlouvě a hlavně příslušném zákonu.

Nemohl byste mi tyto aktivity upřesnit?

Bohužel nemohl, jak jsem vám již řekl, nemám vůbec představu, co vše má speciální pedagog dělat.

Jakým přínosem by bylo působení školního speciálního pedagoga pro kolegy ve Vašem sboru?

No my jsme taková rodinná škola, a proto by se měl co nejlépe začlenit do našeho týmu a měl by správně informovat kolegy, co dělá a kdy se na něj mohou obrátit.

V jakých nejčastějších situacích by měl dle Vás učitel spolupracovat se školním speciálním pedagogem?

Pokud má učitel pocit, že se ve třídním kolektivu vyskytne problém, měl by se dle mého názoru se speciálním pedagogem. Možná by bylo potřeba tak, aby učitel kontaktoval speciálního pedagoga, pokud potřebuje nějaké postupy práce při žáky se SVP.

Respondent č. 8

Respondent – ŠŘ8

Věk: 54 let.

Vzdělání: Vysokoškolské pedagogické.

Doba postu ředitele: 5 let.

Počet žáků na škole: 258

Jádro rozhovoru

Jsou ve Vašem zařízení integrováni žáci speciálními vzdělávacími potřebami?

Ano, máme zde několik žáků se SVP, a to i jednu žákyni s kombinovaným postižením, se kterou spolupracuje centrum Arpida. Máme 7 žáků, co mají závažnější poškození, s poruchami učení máme 15 žáků, kteří mají individuální plán. Dle mého názoru těchto 15 dětí nepovažuji za integrované, ale tuto poruchu má dneska každé druhé dítě.

Kdo nyní pracuje se žáky se SVP na Vaší škole a jak tato činnost probíhá?

Máme zde 4 asistentky pedagoga a k našemu štěstí máme všechny 4 asistentky vysokoškolačky, které svoji práci berou spíše jako koníček než zaměstnání, co by je mělo živit. Dále zde máme výchovného poradce a metodika prevence. Já teda nic proti asistentům nemám, ale myslím si, že by bylo potřeba ještě u nás na škole zřídit místo speciálního pedagoga. Práce probíhá tak, že většinou v první třídě dochází k poměrně dobré diagnostice. Poté s nimi pracuje třídní učitel a s tím, že spolupracují s pedagogicko-psychologickou poradnou.

Jaké úpravy by bylo třeba udělat ve Vašem rozpočtu školy, abyste mohl zřídit místo školního speciálního pedagoga na Vaší škole?

Ročně bych potřeboval navýšit rozpočet minimálně o 300 000 Kč ročně, abych mohl zřídit místo speciálního pedagoga.

Co by pro Vás jako ředitele ZŠ bylo podnětné pro to, abyste toto místo zřídil?

Já bych žádný podnět k tomu, abych místo speciálního pedagoga zřídil, nepotřeboval. Myslím si, že kdybych zde měl specialistu, který by tu byl nejen proti děti v inkluzi, ale i pro ostatní žáky a pro pedagogy, které by u něj našli metodickou podporu. Mohli bychom dělat jistou diagnostiku, která by byla pro nás výhodou.

Jakým přínosem by měla být práce školní speciálního pedagoga pro Vaši školu a kantory?

Hlavním přínosem by byla opora u speciálního pedagoga, to hlavně v situacích, kdy učitel musí komunikovat s rodičem žáka, který má dítě ve třídě, kde je integrovaný žák. Metodické vedení učitelů. Uspadnění práce učitelům, a to hlavně při administrativních věcech.

Jaké dovednosti by měl mít školní speciální pedagog dle Vás, aby se kvalitně uplatnil na Vaší škole?

Jak už jsem zmínil, tak by měl být dobrý řečník, měl by být empatický, asertivní a měl by mít odbornou kvalifikaci.

Uvítal byste jako ředitel školy nějaký kurz, kterým by si školní speciální pedagog rozšířil uplatnění?

Ano, samozřejmě čím větší uplatnění, tím líp. Dejme tomu by speciální pedagog měl ke svému vzdělání ještě kurz logopedie, nebo by mohl dělat sociometrické šetření ve třídách, byla by to velká výhoda pro náš pedagogický sbor.

Jaké aktivity by měl vykonávat školní speciální pedagog na Vaší škole?

Hlavně by dle mě měl obstarávat administrativu kolem inkluze a podpůrných opatření. A také počáteční diagnóza dětí, komunikace s rodiči a s kantory, spolupráce a komunikace s poradenským systémem. Vypracovávání individuálních plánů a nyní také vypracování a spolupráce s ředitelem školy ohledně ŠVP. Největší výhodou, kdybych měl

speciálního pedagoga, by bylo pro mě komunikace s rodiči na rodičovských schůzkách, což by byla bomba.

Mohl byste mi specifikovat, proč by to byla „bomba“ mít školního speciálního pedagoga při rodičovských schůzkách?

Hlavně on jako odborník by mohl vysvětlit rodičům žáků dětí intaktních, jak probíhá vyučování, že není narušováno a vše probíhá tak, jak má. Třídní učitel by měl ve speciálním pedagogovi velkou oporu.

V jakých nejčastějších situacích by měl dle Vás učitel spolupracovat se školním speciálním pedagogem?

To by samozřejmě záleželo na aktuální situaci ve škole.

Uvítal byste jako ředitel školy nějaké kurzy či školení pod vedením školního speciálního pedagoga?

Ano, samozřejmě pokud bychom měli speciálního pedagoga, využívali bychom ho v plné míře, a to hlavně pro informování druhých pedagogů o nových trendech ve vzdělávání žáků se SVP a dále také informovat o nové legislativě, o podpůrných opatřeních.

Vidím, že o školního speciálního pedagoga byste opravdu měl zájem, neuvažoval byste o nějaké zapojení do projektu, který by Vám zřídil místo speciálního pedagoga na určitou dobu?

Ano, již dvakrát jsme vypisovali projektové dokumenty, ale bohužel ani jednou jsme nesplnili podmínky pro to, aby u nás bylo zřízeno místo speciálního pedagoga.

Rozhovor č. 9

Respondent – ŠŘ9

Věk: 55 let.

Vzdělání: Vysokoškolské pedagogické.

Doba postu ředitele: 3 roky.

Počet žáků na škole: 181

Jádro rozhovoru

Jsou ve Vašem zařízení integrováni žáci se speciálními vzdělávacími potřebami?

Ano, máme dost žáků se SVP. Máme přibližně 9 žáků se SVP, a to během školního roku nám to narůstá, protože žáci odcházejí na různá šetření.

Kdo nyní u Vás pracuje se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami?

Nyní máme zaměstnané 2 asistentky pedagoga, z toho obě mají na starosti dvě děti, a to bychom minimálně ještě dvě asistentky potřebovali, dále s dětmi pracuje výchovný poradce a já jako metodik prevence. Dochází ke spolupráci také se speciálně vzdělávacími centry a poradenským systémem.

Jaké úpravy v rozpočtu u Vás ve škole by bylo potřeba udělat, abyste mohl mít školního speciálního pedagoga na celý úvazek?

Já se domnívám, a to protože o speciálním pedagogovi moc nevím, tak si tipnu, že minimálně by se musel navýšit rozpočet o 200 000 Kč ročně, a to dle mě bude úplně minimální strop navýšení.

Dejme tomu, že tyto peníze máte. Co by pro Vás jako ředitele ZŠ bylo podnětné pro to, abyste toto místo zřídil?

Určitě zpracování individuálních programů, což nyní dělá výchovná poradkyně na základě doporučení z poraden a připravuje to s příslušnými učiteli. Kdybychom měli speciálního pedagoga, umožnilo by nám to komplexnější řešení určitého problému. Myslím si, základy speciální pedagogiky by měl mít každý učitel, a to nejen ten odborník.

Za jakých podmínek by bylo možné uplatnění školního speciálního pedagoga na Vaší škole?

Rozhodně by se část práce výchovného pedagoga přenesla na speciálního pedagoga. Já nemám přesně moc představu, protože jsem ho nikdy nezažila v praxi, co vše dělá a co potřebuje ke své práci.

Jakým přínosem by měla být práce školního speciálního pedagoga pro Vaši školu a kantory?

Uspornění práce všem pedagogů, opora pro pedagogy a děti.

Jaké dovednosti či schopnosti by měl mít dle Vás školní speciální pedagog?

Měl by být lidský, empatický, shovívavý, asertivní a hlavně být odborníkem.

Měl by mít školní speciální pedagog, který by byl u Vás zaměstnaný, nějaké dodatečné kurzy nebo jiné formy vzdělání, aby byl pro Vás více uplatnitelný?

Předpokládám, že speciální pedagog jako každý pedagogický zaměstnanec má vzdělání určené zákonem, ale samozřejmě bych uvítala jakýkoliv kurz nad rámec vzdělání.

O jaký kurz by se například jednalo?

Letošní zápis opět ukázal, že přibývá mnoho žáků s mluvními problémy. Moc bych uvítala pedagoga s logopedickým kurzem. Dále by se mi líbilo, kdyby speciální pedagog mohl dělat sociometrické šetření skupin, a to z důvodu rozmachu šikany, který nyní řešíme v 5 třídách, a to v takovém stupni, že spolupracujeme s policií České republiky.

Jaké aktivity by měl školní speciální pedagog dle Vás vykonávat na Vaší škole?

Jak znova říkám, nevím přesně, co speciální pedagog dělá, ale je mi jasné, že základní činnosti budou vypsány v příslušném zákoně. Ale když se zamyslím, hlavní jeho aktivitou by mělo být prvotní vyhledávání žáků se SVP. Komunikace s rodiči žáků. Spolupráce s vedením školy a hlavně s učiteli, kteří vzdělávají žáky se SVP.

V jakých nejčastějších situacích by měl dle Vás učitel spolupracovat se školním speciálním pedagogem?

Pokud jenom trochu má podezření, že potřebuje metodickou podporu a pokud má ve svých hodinách podezření, že nějaký žák nestačí, nechápe učivo.

Uvítal byste jako ředitel školy možné kurzy nebo školení pod vedením školního speciálního pedagoga pro Váš pedagogický sbor? (O jaké kurzy byste měl zájem?)

Tak samozřejmě že ano, protože informovanost o nových věcech je pro všechny pedagogické pracovníky velmi důležitá. Největší přínosem by mohl být speciální pedagog v oblasti vzdělávání žáků se SVP a poskytování zkušeností v této oblasti dalším kantorům.